

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. HORVÁTH JÁNOS.

Tizedik évfolyam.

„Egyesülés és haladás.”

A HAZAI IPARTESTÜLETEK ÉS SEGÉLYPÉNZTÁRAK KÖZPONTI SZAKKÖZLÖNYE.

Előfizetési díj: negyedévre 1 fjt 50 kr.; félévre 3 fjt; egész évre 6 fjt. Egyes szám ára 25 kr.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: IV., Sütő-utca 6. sz.

Tartalom. Kisiparunk helyzete és a szövetkezés. — A mézárós hentes is. — Az ipartestületi kongresszus. (I. A megtartási módok. II. Az eddigi testületi indítványok. III. Három kongresszusi indítvány.) — A kéményseprő iparosok érdekében. (I. Egy kis történelmi visszapillantás. II. A kéményseprő iparosok kongresszusa.) — A tanügyi kongresszus iparoktatási része. (Az iparoktatási szakosztály határozatai.) — A szabó-iparosok kongresszusa. (I. A kongresszus határozatai. II. A vidéki kiküldöttek névsora.)

— Segélypénztári Értesítő. (A munkáspénztár jelentése.) — Iparügyi Krónika. (Kiegészítési tárgyalások. Szaktanácskozmány a szövetkezeti ügyben. A tanonczszerződési és felszabadítási díjak. A cipészkongresszusról. Még egy kongresszus. Az ipari szövetkezetek terjedése. A »Szabadalmi Közlöny«. Még egy új ipari szövetkezet. A bőriparosok kongresszusa. Ötven év a magyar vasut történetéből. Iparosaink a kiállításon. A tanonczok és segédek kiállítása stb.) — A Szerkesztő Üzenetei. — Magyar kir. államvasutak.

KISIPARUNK HELYZETE ÉS A SZÖVETKEZÉS.*)

Kisiparunk az 1884. évi iparstatisztikai felvételek óta jelentékenyen hanyatlott. E hanyatlást igazolja a segédszemélyzet számának jelentékeny csökkenése, a kisebb, tehát segéd nélküli, vagy 1-5 segédet foglalkoztató vállalatokban. Míg ugyanis 1884-től 1890-ig, vagyis az új népszámlálás megejtéséig a segéd nélkül és 1-5 segéddel foglalkozó vállalatok száma — nyilván a képesítés könnyű megszerzése következtében — emelkedett 0.14%-al, addig a segédszemélyzet száma 15.40%-al csökkent. Ellenben a 6 és annál több segédszemélyt foglalkoztató vállalatok száma 0.14%-al csökkent s ennek dacára itt a segédszemélyzet száma 14.40%-al emelkedett. Ha figyelembe vesszük, hogy az 1884-iki speciális felvétel a valónál kevesebbet mutat ki, úgy a fenti arányszámok csak nagyobbodhatnak s a hanyatlási prozesszust csak még inkább illusztrálják.

Az 1890. évi népszámlálási statisztika külön mutatja ki a 20-nál több segédet foglalkoztató, tehát a legnagyobb vállalatokat és konstatálja, hogy míg e vállalatok száma az összes, tulajdonképpeni ipari vállalatok 0.38%-át teszi, addig ugyanezek a segédszemélyzet 30.28%-át foglalkoztatják. Jelzik e számok, mily kontingensét vonja el a segéderőknek a gyár- és ipar, mely pedig azok képzésével csak szórványosan foglalkozik.

Ugyane statisztika adataiból az egyes kézműipari ágak hanyatlására is következtetést vonhatunk. Egyfelül ugyanis konstatálható, hogy a takácsok, bognárok,

szücsök, kádárok és eszmadiák a legkevesebb segédszemélyzetet foglalkoztatják, másfelől a ruházati iparban (cipész, eszmadia, szabó, szücs, kalapos) foglalkozók arányszáma feltűnően nagy: az összes tulajdonképpeni iparban foglalkozók 25.75%-a. Ide járul továbbá, hogy az egyes törvényhatósági városoknál feltüntetett adatokból kivehetőleg az asztalos, takács, lakatos, bádogos, cipész, eszmadia, timár, szücs, kefekötő és szijgyártó iparban foglalkozó vállalatok arányszáma, a segédszemélyzethez viszonyítva, felette csekély százalékot mutat, csak ott emelkedik ez a százalék, hol az illető szakmában egy-két gyári vállalat nagyszámu személyzete szerepel, de itt aztán a kisebb vállalkozók segédszemélyzetének arányszáma még kisebb.

Mindeme jelenségek révén megállapítható általában a hanyatló irányzat külön is, több fontos kézműipari ágban, nevezetesen a cipész, eszmadia, timár, szijgyártó, szabó, kalapos, szücs, takács, kefekötő, kádár és asztalos iparágakban. E hanyatlás alapoka gyanánt a szervezetségnek — és különösen a szakbeli szervezetségnek hiánya állapítható meg — mert nyilvánvaló, hogy egy érdekes csoport közös bajain csakis vállaltat erőfeszítés képes segíteni.

Az 1884: XVII. t-cz által megalkotott ipartestületek nagy mulasztás terheli azért, hogy felette hézagosan feleltek meg azon törvényes feladatuknak, melyet a törvény az iparosok anyagi érdekeit előmozdító szövetkezetek létesítése tekintetében reájuk ró. E mulasztást menti az, hogy túl vannak halmozva hatósági teendővel, hogy sem elég anyagi, sem elég szellemi tőkájük nem volt, sem kellő utmutatást nem kaptak ily szövetkezetek alakítására és vezetésére; — de nem is ellenőrizte

őket senki a tekintetben, hogy a beléjük olvadt szakipartársulatok és az ezekbe olvadt céhek vagyonát tényleg szakezélőkre fordították-e, vagy sem. Így történt, hogy szakszövetkezetek legnagyobb számmal éppen oly helyeken alakultak, hol az ipartestületi intézmény nehezen birt gyökeret verni; innen van, hogy a legnépesebb szakma: a eszmadiáké, mely leginkább bizott önerejében, legnehezebben volt rávehető, hogy ipartestületi kötelékbe lépjen; innen van, hogy ipartestület kebelében eddig még csak egy helyütt alakult szövetkezet, az is államsegélylyel, mert az ipartestület vagyona, melyet több iparág hord össze, szakezélőkre a tagok többségének akarata ellenére csak törvény kényszerével lenne fordítható.

Ezért Ausztriában, hol általános szabály a szaktestület és kivétel a vegyes, az új ipartörvény javaslata oly rendelkezést vesz fel, mely szerint a vegyes testület $\frac{2}{3}$ többsége is jogérvényesen elhatározhatja szövetkezet létesítését a testületi vagyon terhére.

Viszonyaink közt ily helyzetben más-ként, mint állami beavatkozással a bajokon segíteni nem lehet. Anyagi és szellemi erő hiányzik, meg kell adni mind a kettőt. Utmutatás, beoktatás és olesó tőke adása: ez a feladat. A tevékenység irányát megmutatják a már létező szövetkezetek.

Van jelenleg az országban 10 hitel, 6 raktár, 13 nyersanyag beszerző, 15 termelő és 1 fogyasztási, összesen 45 szövetkezet. Ezek közül vegyes, vagyis szakmához nem kötött a 10 hitelszövetkezet és két raktár-szövetkezet, ellenben szakmához kötött a többi mind, vagyis 33 szövetkezet.

Látható ebből, hogy szervezhető és szerveztettek számos helyen oly szövetkezetek, melyek több ipari szakma közös érdekét szolgálják s ezek első sorban a

*) E cikket a miniszteriumban dr. Andor Endre által a szövetkezeti ügyben készített tanulmányból vettük át Szerk.

hítelszövetkezetek, melyek legezészerűben a jelenlegi ipartestületek keretében szervezhetők. Másfelől látható, mely iparágak azok, melyek fejlesztése és versenyképessé tételét szövetkezeti uton már megkísérleték és melyek a további tevékenységre tárgyal szolgálnak. Ez iparágak a következők: 1.) az asztalos ipart szövetkezeti uton, nyersanyag és gépek beszerzésével; 2.) a bádogos ipart hasonlólag szövetkezeti uton egyeseknek adományozandó gépekkel kell segíteni és rajziskolákkal fejleszteni. 3.) A csizmadia és 4.) cipész-ipart anyag-beszerző és elárúsító szövetkezetek, esetleg más faktorok útján; 5.) a kádáripart fabeszerzéssel és szárító telepek létesítésével; 6.) a kefekötőket anyagbeszerzéssel és 7.) a timáripár szintén szövetkezetek keretében volna támogatandó. 8.) A szijgyártó és 9.) a kalaposipar bajai termelő, végre 10.) a lakatos és hámosipar mostoha helyzete termelő, nyersanyag-beszerző és raktárszövetkezetek létesítésével volnának orvosolhatók. Az ilyen szakmabeli szövetkezetek természetesen mindenütt szervezendők, hol az illető szakmának megfelelő képzett, megbízható és szövetkezet létesítésére hajlandó képviselője találkozik, tekintet nélkül arra, hogy van-e ott ipartestület, vagy nincs. Természetesen, a hol ipartestület van, ott, ha lehetséges, első sorban annak keretében lesznek a szövetkezetek is szervezendők.

A szervezés mikéntjére a már létező szövetkezetek nyújthatnak legjobb utmutatást; de ugy a létezők, mint a létesítendő kölesönnel támogatandók, állandó központi szakfelügyelet alatt tartandók és ellenőrizendők.

A MÉSZÁROS HENTES IS.

Ha törvény: tartassék meg ne csak formailag, de szellemében is. Ha megalkották az 1884. évi XVII. törvényezikket, mely ma is — sajnos sokban csak papíron — érvényben volna, ugy csakugyan szereznünk neki érvényt s ne forgassuk ki „elvi határozatok”-kal. Ezekből a bizonyos elvi határozatokból ismét látunk egy — bár megismélt — kiadást. A kereskedelemügyi m. kir. miniszterium f. é. 23698. sz. a. kelt határozatával*) ugyanis újból kimondotta, miszerint az a mészáros, ki hentesipart is gyakorol, a nélkül, hogy utóbbira iparigazolványt szerzett volna, nem követ el kihágást, „mert nevezett — ugymond a miniszterium — a mészárosipar üzésére iparigazolványt nyert, miután pedig a mészárosipar magában foglalja a hentesiséget is, a vádlott, mint mészáros, a hentesiséget is jogosan, illetve ugyanazon iparigazolvány alapján gyakorolhatja”.

Ez az indokolás vét nemcsak a való élet, a két ipar tényleges eltérése és természeté, de vét az ipartörvény szelleme, az életbeléptetési rendelet álláspontja ellen is. Ugy a mészáros-, mint a hentesiparág — nézetünk szerint — önálló s különálló. A két iparág önálló voltán nem változtat s nem is változtathat azon jelenség, hogy az üzemmód sokban közös jellegű, a mindennapi életviszonyok a két iparág között rokonságot s kivált a vidéken együttes gyakorlást teremtettek. Az ipar eltagozódása s idők folyamán új és új iparágak keletkezése a fejlődés természet szerű következménye, de épen az iparágak különválása teljesen új, önálló iparágakat teremt. Senkinek sem jut ma már eszébe — ha csak az „elvi határozatok”-nak nem — p. o. a

*) L. e. miniszteri határozatot az »Iparügyek« legutóbbi, július 15-diki számában az »Elvi Határozatok« közt VII. sz. alatt a 164. oldalon.

Szerk.

kovácsot lakatosnak, a szobafestőt mázólnak, vagy vice-versa tartani, a miként a mészáros nem hentes s a hentes nem mészáros*).

Hogy e két iparág nem tartható teljesen egynek, ezt az ipartörvény végrehajtásáról szóló rendelet 2. §-a is bizonyítja, mert ebben felsorolotván a képesítéshez kötött iparágak, külön-külön van megnevezve a „hentes” is, a „mészáros” is. Ha a fenti határozatnak indokolt alapja volna, ugy már az 1884. évben együttesen kellett volna mind a kettőt felsorolni, miként p. o. tették a borbély és fodrász, a gombkötő és paszományos, a szappanos és gyertyamártó iparnál. De nem tették, mert nem teheték, hisz a mészáros ipar a nagy vágómarhák leölésével, feldarabolásával s árusításával foglalkozik, a hentesipar munkakörébe pedig kizárólag sertések leölése stb. tartozik.

Egyébként ehhez hasonló határozatot már hoztak. Ugyanis a 6765/86. számú határozat indokolása azt mondja, hogy „a mészáros vágó és szuró állatok leölésével egyaránt foglalkozhatik s azok husából bármilyen készítményeket előállíthat, joga van tehát ennél fogva kolbász készítésével és elárúsításával is foglalkozni”. Azonban ez a határozat nem adja meg a hentesnek a jogot a mészáros iparra, holott ha osztó igazságot akarnak gyakorolni, ha egynek tartják a két ipart, a hentesnek is meg kell adni a mészáros ipar gyakorlásának a jogát. Ezekkel szemben az 1082/86. számú határozat azt mondja: „szurószéken (vágószéken) ellentétben a mészárszékkel oly állatok husának kimérése gyakorolható, melyek nem taglóval ejtetnek el, hanem leölésük szurás által történik.” Az 55096/85. számú elvi határozat pedig így szól: „mészáros alatt pedig a szó értelme és a törvény szelleme szerint a marhahus vágással foglalkozó értetik”.

A mészáros- és hentesipar különállása ezek szerint — iparuk rokonsága mellett is — nem lehet kétes, nem legalább hazánkban, hol a gyakorlati élet őket egymástól megkülönbözteti. A nézetünkkel nem egyező határozatok nem felelnek meg tehát a gyakorlati életnek és maguk a mészárosok sem tartják magukat sohasem hentesnek s a hol gyakorolják is — kisebb községekben — a hentesipart, erre őket a helyi viszonyok és a hentes iparosok hiánya szorítják. Tudjuk, hogy odaát Ausztriában másként fejlődött a gyakorlat s számos hasonló elvi határozat hozott**), de nálunk nincs ily elbánásra szükség s nem helyes, ha az ipartörvényben lefektetett elvek a gyakorlatban lehetetlenítetnek, bár épen az a nézetünk, hogy az ipar megkötésével elérni szándékolt cél meg nem valósítható.

Ha egyes csoportok között az érdekharc lángra lobban, vagy izgalmasabb lesz az ily határozatok által, mennyivel egyszerűbb, természetesebb lenne ilyen esetekben utalni az ipartörvény 47. §-ára, mely megengedi egyik képesítéshez kötött iparüzőnek másik kötött iparág gyakorlását, a mint ezt egy ízben már tette is egy másik elvi határozat***), semhogy két érdekosztály közül egyiknek nagyobb jogokban részesítése által újabb s újabb panaszokra s feljajdulásokra szolgált okot.

Sugár Ignác.

*) Érdekes kérdés az is, hogy ki a cipész és ki a csizmadia? — L. e. részben az »Iparügyek« 1894. évfolyama VII. számában a 84. oldalon közölt »Iparügyi Krónika« rovatot. Szerk.

**) L. Frey-Maresch: Sammlung von Gutachten und Entscheidungen etc. 110 s. köv. lapjain.

***) L. Bonceza: Közigazg. elvi határozatok gyűjteménye, II. köt. 551. old.

AZ IPARTESTÜLETI KONGRESSZUS.

I. A megtartási módzatok.

A hazai ipartestületeknek eddig megtartott három kongresszusa minden tekintetben magas színvonalon állott; de azt hisszük, hogy az ez idei millennáris kongresszusunk az eddigieknél is nagyobb szabású lesz. A kongresszus előkészületei minden irányban folynak, miről tanuskodik a következő ünnepélyes meghívó:

Az 1893. évi miskolczi III. orsz. ipartestületi gyűléstől nyert felhatalmazás folytán ezennel egybehívjuk a IV. országos ipartestületi gyűlést Budapestre, 1896. évi szeptember hó 6., 7. és 8. napjaira. Előző nagygyűléseink határozatából kiküldetés útján ezen kongresszuson résztvehetnek: a) az 1884. XVII. törvényezikk alapján alakult ipartestületek; b) a hazai kereskedelmi és iparkamarák; c) az országos iparegyesület; d) oly városok, melyekben mindeddig ipartestület nem létesült, iparegyületük vagy általános ipartársulatuk, esetleg a külön e célra egybehívandó helyi általános iparos gyűlésből kiküldendő tagok által képviseltethetik magukat; e) meghívottnak továbbá a hazai iparügy körül érdemeket szerzett egyes szakférfiak.

A mandátummal bíró kiküldöttek, valamint a külön meghívott nagygyűlési tagok egyenlően gyakorolhatják ugyan tanácskozási és indítványozási jogukat, netáni névszerinti szavazás esetén azonban csupán a képviselt szaktestületeket, avagy választógyűléseket illeti meg az ügyrendben meghatározott szavazati jog.

Millennáris nagygyűlésünk napirendje a következő: 1. A kereskedelmi és vámszövetség ügye. Előadó: Kreutzer Balázs ipartestületi elnök (Szolnok). 2. Az adóreform a kézműipar szempontjából. Előadók: Csösz József (Kecskemét) és Szilka Ferencz (Félegyháza) ipartestületi jegyzők. 3. Ipari szövetkezetek. Előadó: Kulinyi Zsigmond kamarai titkár (Szeged). 4. Iparos szakoktatás. Előadó: Ivánkovics János rev. püspök (Budapest). 5. Az ipartörvény revíziója. Előadók: Achim János (Békés-Csaba) és Kiss Ferencz (Arad), ipartestületi titkárok. 6. Az iparosok választói joga. Előadók: Bertsey György (N.-Várad) és Schmelzer Ferencz (Pécs), ipartestületi elnökök. 7. Az ipartestületi kötelekben álló iparosok nyugdíjügye. Előadó: Edvi Illés László kamarai m. titkár (Arad). 8. Az iparos érdekek képviselete a törvényhozásban. Előadó: Bobula János orsz. képviselő (Budapest). 9. A katonai és közszállítások. Előadó: Gelléri Mór orsz. iparegyesületi aligazgató (Budapest). 10. A vándoripar és házalási ügy. Előadó: Deil Jenő kamarai titkár (Kassa). 11. A feyencziparüzés körüli sérelmek. Előadók: Sárkány Ferencz ipartestületi elnök (Budapest) és Hirschfeld Lajos ipartestületi titkár (Kolozsvár). 12. A munkaközvetítés és a szállók országos szervezése. Előadók: Sugár Ignác kamarai h. titkár (Miskolc) és Néhman Gábor ipartestületi elnök (Pápa). 13. Betegsegélyző pénztári ügyek. Előadó: dr. Horváth János iparhatósági biztos és az »Iparügyek« szerkesztője (Budapest). 14. Az ipartestületek portómentessége. Előadó: Madary Gábor ipartestületi elnök (Budapest). 15. Vegyes indítványok. Előadó: Szontagh Jenő közp. biz. tag (Szolnok).

Mínt hogy a nagy számban beérkező és igen széleskörű, habár fontos részleteket felölelő indítványok, óhajok és sérelmek nem alkalmasak arra, hogy egy több száz tagból álló kongresszus által tüzetesen letárgyalassanak, a fent megnevezett szakférfiak voltak szivesek az előadói tisztségre vállalkozni; mihez képest oly cél-

ből, hogy az indítványok általuk összegezhetők és csupán az elvi kérdéseket magukban foglaló, tömören formulázott határozati javaslatok alakjában a nagygyűlés elé terjeszthetők legyenek: tisztelettel felkérjük a testületeket, hogy indítványukat — áttekinthető pontozatokba foglalva — legkésőbbben ez évi *julius hó végéig* az alulírt központi bizottság címére (VI. Uj-utca 4. sz.) beküldeni sziveskedjenek.

Ugyancsak július hó végéig kérjük — a kiküldötteket megnevezni és egyzersmind a nagygyűlés elé terjesztendő statisztikai kimutatás czéljaira, a testületi kötelekben álló mesterek, segédek és tanoncok létszámát, valamint a *tisztikar névsorát* közölni. (Amaz újabban alakult oly ipartestületek, melyek a vonatkozó összeírásokat még be nem fejezték, sziveskedjenek a hozzávetőleges létszámot feltüntetni.)

Oly ipartestületek, a melyek nincsenek abban a helyzetben, hogy külön megbízottat küldjenek Budapestre, bármely központi, vagy vidéki résztvevő bizalmi férfi által képviselhetik magukat, mely képviseletet a fenti határidő alatt bejelenteni sziveskedjenek.

A nagygyűlés szervezési és utólagos nyomdai költségeinek fedezésére nézve a központi bizottság folyó évi június hó 26-án tartott ülésében hozott határozata értelmében oly ipartestületek, melyeknek taglétszáma 200 ig terjed 2 frttal, 200—500 taggal bíró ipartestületek 5 frttal, 500—1000 taggal bíró ipartestületek 8 frttal, 1000-nél több taggal bíró ipartestületek 10 frttal járulnak a kongresszusi költségekhez. A kereskedelmi és iparkamarák, valamint a székesfővárosi vendéglátó ipartestületek járulékát a közp. bizottság ezuttal sem vélte valamely kules szerint korlátozandónak.

A kiküldetések szám szerint megszorítva nem lévén, minden egyes kongresszusi tag a testületi közös járulékon kívül saját személyére nézve *1 frt. beiratási díjat* fizet a jelvényért, külön nyomtatványokért és rendezési költségek fejében. A fenti testületi járulékokat a részvételi jelentkezéssel egyidejűleg július hó végéig kérjük beküldeni, míg az utóbb említett beiratási díj az előterkezleten, a megbízó levelek bemutatása alkalmával lesz fizetendő.

A részletesebb programot, nevezetesen a nagygyűlés helyét és időbeosztását, az *elszállásolás* körüli intézkedéseket és egyéb tudnivalókat augusztus hó második felében lesz szerencsénk a bejelentett résztvevőkkel közölni. Ezuttal még csak a következő előzetes tájékoztatást nyújthatjuk:

1. Vasárnap, *szepember hó 6-án*: előterkezlet és ismerkedési estély a kiállítási területen. — Hétfőn, *szepember 7-én*: d. e. 9 órakor a nagygyűlés ünnepélyes megnyitása a kiállítási ünnepélyek csarnokában. A napirend első sorozatának tárgyalása déli 1 óráig. — Kedden (Kisasszony napja), *szepember 8-án* reggel 8 órától kezdve folytatólagos tanácskozás az új Városház disztermében.

2. A július hó végéig beérkező összes testületi indítványok lehető terjedelemben ki fognak nyomtatni és az előadói határozati javaslatokkal együtt idejekorán meg fognak küldetni a bejelentett kongresszusi tagoknak, valamint a megbízó szaktestületeknek.

3. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak, mint az ezredéves kiállítás országos bizottsága elnökének ez évi 10.253. sz. a. az alulírt közp. bizottsághoz intézett leirata értelmében a IV. orsz. ipartestületi

gyűlés résztvevői a következő kedvezményekben részesülnek:

a) Minden tagnak 5 belépőjegyből álló füzet 2 frt 50 kr. helyett 1 frtért fog rendelkezésére bocsáttatni.

b) A magyar kir. államvasutak által az alulírt közp. bizottság részére kiállítandó igazolványok alapján a bejelentett kongresszusi tagok a magy. kir. államvasutak és az ezek kezelése miatt álló vasutak vonalain I-ső osztályon másodosztályu, II-od osztályon harmadosztályu, III-ad osztályon pedig másodosztályu féljeggyel utazhatnak.

c) A székesfőváros által e czélra fenntartott iskolákban berendezett tömeglakások, illetőleg külön szobákra beosztott szállodák igénybevétele iránt a közp. bizottság megteendi a szükséges intézkedéseket, mire nézve azonban — ismétljük — a kiküldetéseknek idejekorán való névszabint bejelentése mulhatatlanul szükséges.

Tisztelt iparostársak! Szövetséges testületek! A magyar kézműiparos osztály országos tömörülése immár negyedszázados multtal bír. Felriasztva a munkaszabadság örve alatt törvényesített szabadság veszedelmei által, 1872. év február havában tartotta meg első képviselői nagygyűlését, mint tiltakozó kongresszusát, melyet az 1879. évi impozáns szervező iparosgyűlés követett. A részleges önkormányzati jogkörrel felruházott ipartestületi intézménynek életbe léptetése óta változott czímmel, de hasonló fegyelmélettel egyértelműséggel hangoztattuk kívánalmainkat és sérelmeinket 1887. évben Budapestén az első, 1890-ben Aradon a második és 1893-ban Miskolcon a harmadik országos ipartestületi gyűlésen.

Nem esekélyek azok a vivmányok, melyeket felmutatni tudunk, de a bajok egész sorozata még nem talált kellő orvoslást. És ha az ezennel egybehívott IV. országos ipartestületi gyűlés napirendjére több oly kérdés van kitűzve, mely már előző gyűléseink napirendjét is szerepelt: ez csak annak szolgál bizonyosságul, hogy Magyarország kézműiparosai nem engedik magukat politikai, vagy más természeti napi áramlatok által vezetettnek; nem állnak elő sem túlzott, sem más társadalmi érdekköröket érintő követelésekkel, hanem higgadt megfontolással mutatnak rá úgy a boldogulásuknak útját álló visszaszállásokra, valamint az orvoslás gyakorlati eszközeire. Ha pedig egyszer egyértelműen kifejezésre juttatják igazait, akkor azokhoz szívósan ragaszkodnak, éppen nem törődve az untalan megismétlések kényserőségével sem.

Kezünk szorgalmával nem utolsó helyen járultunk az ezredéves kiállítás sikeréhez és a millenniumát megünneplő magyar név dicsőségéhez. Hogy tovább haladhassunk, hogy az e haza nagyságát és függetlenségét biztosító nemzeti munkából a minket megillető részt meg inkább kivessük: elvárhatjuk minden illetékes tényezőktől, hogy megszívlelje és keresztül von segítsé azokat, a kiket nagygyűlésünkön higgadtan és mérsékelt formában, de megalkuvás nélkül a magyar kézműiparosság képviseletében határozatokba foglalni készülünk.

Csak esekély töredéke kézműiparos társainknak nem tudott eddig az ipartestületi intézmény által biztosított önkormányzattal megbarátkozni s a testületi kötelek immár kiterjed a most oly sokat emlegetett kisiparos népességnek nagy zömére. Gyülekezzünk tehát mennél teljesebb számban és nagygyűlésünk külső képére nézve is legyen méltó úgy a dicső nemzeti évfordulóhoz, mint az összetartásunkban rejlt nagy társadalmi erőhöz.

Ne maradjon el egyetlen ipartestület

sem a IV. országos ipartestületi gyűlésről, akár kiküldöttével, akár megnevezendő képviselőjével!

Kelt Budapestén, az 1896. évi június hó 26-án tartott ülésből. A hazai ipartestületek központi bizottsága nevében: *Ráth Károly*, t. elnök. *Mudrony Soma*, elnök. *Gelléri Mór*, titkár. *Dr. Horváth János*, titkár.

II. Az eddigi testületi indítványok.

1. A kereskedelmi és vámszövetség. Előadó: *Kreutzer Balázs* (Szolnok.) ipart. elnök. Minden ipartestület az önálló vámterület mellett nyilatkozik.

2. Az adóreform a kézműipar szempontjából. Előadók: *Csösz József* (Kecskemét) és *Szuka Ferencz* (Félegyháza) ipart. jegyzők. A kassai kereskedelmi és iparkamara kívánja a munkagépekkel felszerelt kisiparos üzemek adómentességét. A békéscsabai ipartestület az iparossegédek adóügyében indokolt határozati javaslatot nyújt be. A győri ipartestület kívánja, hogy a III. oszt. kereseti adó igazságosabb alapra fektessék; a segédek adója leszállítsassék és a mesterek felelőssége ez irányban megszüntetessék.

3. Az ipari szövetkezetek ügye. Előadó *Kulinyi Zsigmond* kamarai titkár (Szeged). A győri ipartestület kívánja, hogy ipari szövetkezetek létesítésére a kormány anyagi támogatása kéressék ki.

4. Az iparos szakoktatás. Előadó *Ivánkovits János* cz. püspök (Budapest.) A kassai kereskedelmi és iparkamara kívánja a kérdést napirendre tűzni. A beszerzebányai kereskedelmi és iparkamara hosszabb határozati javaslatot terjeszt be, melyet alább egész terjedelmében közlünk. A miskolci ipartestület bejelenti, hogy a tanoncoktatás tárgyában indítványt fog tenni.

5. Az ipartörvény revíziója. Előadók: *Achim János* (B.-Csaba) és *Kiss Ferencz* (Arad) ipartestületi titkárok. A budapesti IV—X. kerületi vegyesipartestület az ipartörvény 4. 6. 7. 8. 45. 47. 48. 82. és 123. §§-ainak módosítását és azt kívánja, hogy iparigazolványok az ipartestület, iparendedélyek pedig az iparhatósági megbízottak véleményezése alapján adassanak ki. A szentesi ipartestület határozati javaslatot terjeszt be, hogy azon rendellenességek törvényhozásilag szüntetessenek meg, melyek szerint teljesen különböző ipari foglalkozást igénylő vállalat, az egyes szakiparosok mellőzésekével, ne egy vállalkozónak adassék ki, a ki az egyes szakiparosokkal kénye-kedve szerint bánik és őket mintegy segédeként alkalmazza; továbbá ugyancsak törvényhozási intézkedést kíván a tekintetben, hogy kereskedők boltokban és azokon kívül ne árulhassanak szabadon ipari készítményeket, hanem az a kereskedő, ki ily ipari termékek árusításával foglalkozik, kötelezessék megfelelő iparigazolvány váltására és szakértő üzletvezető alkalmazására. A pécsi ipartestület kívánja a képesítés szigorítása érdekében az ipartörvény 6. 7. 8. és 47. §§-ainak törlését; továbbá a gyárosoknak a testületi kötelekbe való bevonását; mi egyrészt a testületek tekintélyének emelésére közrehatna, másrészt anyagi megizmosodásukat mozdítaná elő, lehetővé tévén működésüknek szélesebb alapokra való fektetését s ezzel kapcsolatos fejlődésüket, azután a testületi tagsági díjnak a kamarai illeték módjára való kivetését és beszédését; végül az ipartestületek autonóm jogkörének kitágítását és első fokú iparhatósági jelleggel és működési körrel való felruházását. A nyitrai ipartestület kívánja az iparendedélyek és iparigazolvá-

nyok kiadását az ipartestületek véleménye alapján kiadni vagy megtagadni. A budapesti kádár stb. ipartestület kívánja az 1884. XVII. tcz. 47. és 48. §§-ainak olytén módosítását, hogy minden képesítéshez kötött ipartűző iparos csak egy iparágat, tanult iparát üzhesse és más iparágból segédmunkást ne tarthasson. A miskolci ipartestület bejelenti, hogy e részben indítványt fog beadni. A budapesti arany- és ezüstműves stb. ipartestület újból beterjeszti azon határozati javaslatát, melyeket az általa képviselt szakiparosok érdekében az ipartörvény revíziójára vonatkozólag már az aradi és miskolci kongresszushoz beterjesztett. A kolozsvári ipartestület a képesítést, különösen az építő ipar terén, megszorítottatni kívánja. Az ungvári ipartestület a képesítés igazolására 6 évi szakbavágo munkát követel és a vállalkozókat az építkezési munkáktól eltiltani kéri. A győri ipartestület az ipartörvény revíziója tárgyában azt kívánja, hogy a tanoncok az elemi iskola bevégezése és 14 év betöltése után legyenek csak fölvehetőek s a tanidő legalább 3 évre mondassék ki; a segédek gyakorlati ideje pedig 6 évre terjesztessék ki. Kívánja továbbá, hogy az iparigazolvány kiadása előtt az iparosoktól a beiratási díj szedessék be s iparjog csak annak adassék, ki az ipart tényleg megtanulta; ruházati iparnál a műhelyek kötelező volta visszaálltassék s az ülő (Sitz) munka betiltassék.

6. Az iparosok választói joga. Előadó: Bertsey György (N.-Várad) és Schmelzer Ferencz (Pécs) ipartest. elnökök. Az ungvári ipartestület kívánja, hogy minden önálló iparos képviselőválasztási joggal ruháztassék föl. A győri ipartestület kimondani kéri, hogy vidéki városokban iparosoknak a szavazati jog 80 ft. adóalap után adassék meg.

7. Az ipartestületi kötelekben álló iparosok nyugdíjügye. Előadó: Edvi Illés László kamarai m. titkár (Arad). E tárgyban Baumgärtner Ferencz (Torda) bőven indokolt indítványt terjeszt be. A győri ipartestület kívánja, hogy az iparosok nyugdíjintézménye országsszerte kötelező legyen.

8. Az iparos érdekek képviselete a törvényhozáásban. Előadó: Bobula János orsz. képv. (Budapest).

9. A katonai és közszállítások. Előadó: Gelléri Mór orsz. iparegy. aligazgató (Budapest). A budapesti IV.—X. ker. vegyes ipartestület bejelenti, hogy e tárgyban utólag tesz előterjesztést. A győri ipartestület kívánja, hogy a katonai és közszállításoknál a kisiparra több figyelem fordítassék.

10. A vándoripar és házalási ügy. Előadó: Deil Jenő, kam. titkár (Kassa). Szalóky Sándor, damaszkműszövő, (Kaposvár) a következő indítványt adta be: Tekintettel arra, hogy a damaszkműszöveszetet csakis házalás alkalmával lehet értékesíteni, ennél fogva e cikkre csakis szakiparosoknak adassék házalási engedély. A budapesti arany- és ezüstműves stb. ipartestület beterjeszti több budapesti ipartestületnek a vándoripar és házalás tárgyában a m. kir. belügyminiszterhez még az 1893. évben benyújtott memorandumát. Az ungvári esztergályos ipartársulat az iparcikkkel való házalás beszüntetését kívánja.

11. A fegyencziparüzés körüli sérelmek. Előadó: Sárkány Ferencz ipart. elnök (Budapest) és Hirschfeld Lajos ipart. titkár (Kolozsvár). A debreczeni iparoskör indokolt átirattal a fegyencziparnak napirendre tüzését kérte. A budapesti kádár stb. ipartestület határozati javaslatot terjeszt be, melyben kimondani kívánja, hogy a fegyházakban csak oly iparcikknek készítés-

senek, melyek az ország területén nincsenek meghonosítva. A kolozsvári ipartestület a fegyencziparüzés foglalkozását teljesen betiltatni kéri és fölemlíti, hogy a szamosújvári és nagyenyedi fegyencziparüzésben az asztalos, lakatos és nyomdászipart oly nagy arányban üzik, hogy nemcsak az ottani, hanem a vidéki iparosok megélhetése is kérdésessé van tőve. Az ungvári ipartestület a fegyencziparüzés beszüntetését követeli. A győri ipartestület a fegyenczipar korlátozását kívánja, oly módon, hogy fegyházakban képesítéshez kötött ipart ne üzhessenek, hanem oly iparágakkal foglalkozzanak, melyek hazánkban még nincsenek.

12. A munkaközvetítés és a szállók országos szervezése. Előadó: Sugár Ignác kam. h. titkár (Miskolc) és Nehmann Gábor ipart. elnök (Pápa). A budapesti cipészipartestület indítványozza, hogy a segédek önképző egyletei a munkaközvetítéstől eltiltassanak. A győri ipartestület kívánja, hogy munkaközvetítés intézetek és szállók a képesítéshez kötött iparágak részére országosan szerveztessék s kizárólag az ipartestületek által kezelendők.

13. Betegsegélyező pénztári ügyek. Előadó: Dr. Horváth János iparhatósági biztos és az „Iparügyek” szerkesztője (Budapest). A miskolci ipartestület bejelenti, hogy indítványt fog tenni, miszerint a kórházi ápolási díjaknak bírjasnyves és ragályos betegségekben szenvedők után leendő viselésére az állam köteveztessek.

13. Az ipartestületek portómentessége. Előadó: Madry Gábor ipart. elnök (Budapest). A budapesti kádár stb. ipartestület határozati javaslatot terjeszt be, melyben kívánja, hogy az ipartestületek ne csak hatóságokkal szemben, hanem minden hivatalos funkcióban tett levelezéseikre portómentességet élvezzenek.

15. Vegyes indítványok. Előadó: Szontágh Jenő köz. biz. tag (Szolnok). Görög István a budapesti önálló üvegesek és üvegereskedők elnöke indítványozza, hogy az üvegesipar gyakorlása képesítéshez köttessék. A budapesti hentesipartestület kéri a tőrszók és más betegségek miatt elkövetett, illetve köztölgasztásra nem boesátított seréket nyújtandó kárpótlás ügyét megvitatni. Az egr. ipartestület bejelenti, hogy a vásártartási ügyben indítványt fog előterjeszteni. A budapesti mészárosipartestület kéri a marhavasárterén létesítendő vásárbírósg ügyét napirendre tűzni. A palánkai ipartestület kéri a kongresszust, hogy a testületi jegyzők állásának szabályozása tárgyában hozzon határozatot. A budapesti mészárosipartestület kéri a kőserhus ügyét ipari szempontból megvitatni és a mészárosok iparüzési jogát korlátozó, e tárgyban kiadott miniszteri körrendeletet megváltoztatni. A budapesti építőmesterek stb. ipartestülete indítványt terjeszt be, mely szerint kimondatni kéri, hogy a sztrájk mint vis major tekintessék és hogy ez törvényhozással is kimondassék. Az ungvári ipartestület a vásártartási engedélyek korlátozását kívánja.

III. Háron kongresszusi indítvány.

A fent részletesen ismertetett indítványok közül egyelőre hármat teszünk közzé: I. A beszterezébányai kereskedelmi és iparkamara az ipari szakoktatásra vonatkozólag következő javaslatot terjesztette be a központi bizottsághoz:

Tekintettel arra, hogy szakképzett munkástörzs és alapos szakképzettség nélkül hazai munkavezetők hiánya folytán hazai gyárainkban még mindig túlsúlyban van az idegen elem; tekintettel arra, hogy kívánatos, miszerint e hiányon segítve

legyen, egyrészt azért, hogy a hazai elemnek megélhetését minél inkább biztosítsuk és a kivándorlástól és annak esélyeitől megmentsük, másrészt azért is, hogy a társadalmi és állami rendet bontó eszméknek hódoló külföldi elemeket a hazájukat szerető magyar munkásoktól távolítsuk; tekintettel arra, hogy ez irányban csak a kellő szakoktatással lehet segíteni, mely hazánkban a külföldhöz hasonlítva még igen gyengén van képviselve; tekintettel végül arra, hogy boldog emlékeztető Baross Gábor kereskedelemügyi miniszter valamennyi kereskedelmi és iparkamarához 1891. évi november 19-én 66.447/VI. sz. alatt intézett körrendeletében kijelentette, hogy minden kamara területén egyelőre legalább két, az ott folytatott vagy fejlődésképes iparágak főbbjeinek szakszerű oktatására hivatott iparszakiskola, vagy tanműhely létesítessék és ennek folytán valamennyi kamara a kerületében létesítendő ily szakiskolákra és tanműhelyekre vonatkozólag figyelemet is tett, mely azonban utódja által figyelembe nem vétetett, indítványozzuk: forduljon a kongresszus azon kérelemmel a kormányhoz, miszerint tekintettel a fent előadottakra, a kamarák által e tárgyban előterjesztett javaslatokat érdemleges tárgyalás alá venni méltóztassék. Beszterezébányán, 1896. évi június 14. A beszterezébányai kereskedelmi és iparkamara. Puschmann, h. elnök, Dr. Holessch titkár.

2. A budapesti kádár-, esztergályos-, kosárfonó-, kaptafakészítő- és kefékötő ipartestület nevében Sárkány Ferencz testületi elnök által a fegyenczipar tárgyában előterjesztett javaslat a következő:

A fegyenczipar törvényhozással akként rendeztessék, hogy ugy az állami, valamint a megyei fegyházakban, illetőleg fogházakban csak oly iparcikknek készíttessék, melyek az ország területén nem üzetnek.

Megokolás: Az állami fegyházakban és a megyei fogházakban ez időszert az ország csaknem összes, képesítéshez kötött iparait üzik, miáltal az önálló iparosokat rendkívül megkároztatják, készítményeik árát leszerhadják, miután az előállítási költség összehasonlíthatatlanul esékély, sőt az anyagot is első kézből, legtöbbször az állam vagy megyék természetmennyéből szerzik be, a munkadíjat pedig általuk tetszés szerint meghatározott összeggel fizetik. Ennek ellenében az ország szabad polgárai, mint joggal bíró iparosok, hosszabb előképzés és gyakorlat után elsajátítván az ipart a tanonezidő alatt, még legalább két évig mint segéd tartozik azt üzni és akkor is csak az esetben lehet önálló, ha akkor koruvá vált, illetőleg nagykorosított.

Az önálló iparos teljes mértékben köteles az állam terhéhez és evvel kapcsolatban a községéhez is hozzájárulni, fizeti a magas III. osztályu kereseti adót, annak pót- és községi és utadójával, hozzászámítva az iparkamarai illetéket, az ipartestületi bekebelezési és évi tagsági díjat. Ezen megterhelhetésekhez hozzászámítandó a segéd-személyzet mindinkább magasbódó munkabére, a szabad verseny folytán előálló áresökkenés, minél fogva teljesen jogos panasz, jogos követelés a fegyencziparnak kellő mederbe terelése, azért követelheti az ország összes iparossága a fegyencziparnak kellő megszorítását.

Eltiltandó továbbá a fegyencziparnak az önálló iparosok által való bérbevétele, mert az így, az aránytalanul esékély munkaeörvel dolgozó vállalkozók csak a többi iparosok karát okozzák már avval is, hogy tetemesen esékély áron adhatják el árucikkeiket. Ezenfelül éppen ezen vállalkozók a legnagyobb kárt a tanult segédek-

nek okozzák, mert nemesak hogy nagy része munka nélkül vesztel, hanem a munkabért is leszállítja a többi műhelyekben, miután az önálló többi iparos is kénytelen készítményeit csekélyebb árért áruba boesítani, természetesen műhelybeli munkáit sem fizetheti kellőleg. Beadja: Sárkány Ferencz.

3. Az ipartestületi kötelékben álló iparosok *nyugdíjügyére* vonatkozólag Baumgärtner Ferencz a következő javaslatot adta be:

Ama súlyos megélhetési viszonyok közt, melyek a kézműiparosságra nehezülnek, nagyon ritka eset, hogy az egész életét munkával töltő iparos tisztességes fátadozása után annyit takaríthasson meg, hogy gondtalanul nézhessen munkaképtelen öreg napjai elé. Látva öreg és munkaképtelen iparostársainkat, miként kénytelenek szükségben tengetni hátralevő napjaikat, ezen elkésztő valóság látása parancsolólag utasít bennünket arra, hogy e szomorú helyzetben segítségünk, már csak saját jövőnk érdekében is. Erre ez idő szerint csak egy mód van, az ugynevezett kölcsönösen kötelező nyugdíj-intézmény. Ez alapon számításaim szerint elérhető, hogy évi 12—14 frt. befizetés után az illető már 10 év múlva az összes befizetett összeg 50%-át huzhatja évi nyugdíjúl, esetleg 25 éven át; 11 évi befizetés után már 52%; 30 évi befizetés után pedig 100%, vagyis évenként annyi, mint a 30 év alatt befizetett összeg — fizethető ki nyugdíj címén.

Az első tekintetre hihetetlennek látszik, de bővebb számítás után valószínűsége kétségtelen, mert fel kell említenem azt is, hogy minden iparendélyt váltó köteles volna e célra egyszersmindenkorra legalább 10 frtot lefizetni, melyhez saját nevében semmi igényt nem tarthat; továbbá az ipartestületek is hozzájárulnának az intézményhez évi bevételeik 5—6%-ával. Ezen módon létesíthető és fenttartható a nyugdíj-intézet, de csak úgy, ha kötelező lesz, mert ha nem lesz kötelező, bármilyen csekély legyen is a tagsági díj, fenn nem tartható és pedig azért nem, mert iparostársaink még saját érdekükben sem hoznak szívesen áldozatot, kivált ha pénzületi kiadásról van szó és a jelenlegi viszonyok mellett nem is igen fizetne olyasmire, a mi nem kötelező és még ha különben meg is volna benne a hajlandóság, huzza-halasztja a fizetést és végre is adós marad. Kötelezőnek kell lenni a nyugdíj-intézetnek, hogy hazánk minden iparosa tagja legyen, mert csak így lehet évi 12—14 frt. befizetéssel fentartani.

Ezeknél fogva tekintettel arra, hogy egy iparos nyugdíj intézmény létesítése elodázhatatlan, indítványozom, utasítsa a kongresszus a központi bizottságot, hogy az ipartestületek, ipartársulatok és a kereskedelmi és iparkamarák véleménye és az indokolásban jelzettek alapján készítsen egy év alatt e részben tervezetet, mely kinyomatva elküldessék minden ipartestületnek, társulatnak és kamarának, hogy rá vonatkozólag észrevételeiket megtegyék, melyek tekintetbe vételével és azoknak esetleg helyt adva, a tervezetet a központi bizottság törvénynyé emelés végett a kormány és illetve a törvényhozás elé terjeszse.

Egyelőre pedig szólítsa fel a központi bizottság ugyanevak az ipartestületeket, társulatokat és kamarákat, hogy 1897. február végéig, ha hajlandók, készítsenek tervezeteket és azokat tanulmányozás végett küldjék be a központi bizottsághoz. Beadja: Baumgärtner Ferencz iparos, Tordán.

A KÉMÉNYSEPRŐ IPAROSOK ÉRDEKÉBEN.

I. Egy kis történeti visszpillantás.

Tagadhatatlan, hogy a kéményseprőipar hazánk vidéki területének túlnyomó részében rendezetlen, s egyedül a fővárosban mondhatni tűrhetőnek, a mennyiben itt úgy a régi real, mint a személyes jogu kerületek jogviszonyait az új ipartörvény s illetve az annak alapján alkotott szabályrendelet életbelépése után nyomban tisztázták. Innét van az, hogy a fővárosi kéményseprők sohasem lelkesedtek az országos szövetekezés eszméjeért, mely körülményre ez ismertető cikkelyben még visszatérünk.

Az ügy történeti részének rövidre szabott leírásánál ott kell kezdenünk, hogy a czéhrendszerben határozottan jó dolguk volt a kéményseprő mestereknek, mert az óriási munkát néhány kiváltságos ember bírta, ezek közül többen jó módba jutottak, sőt igen gazdagok is lettek. Megérti e jelenség okát mindenki, ha tudja, hogy a czéhrendszer idejében mily nehezen, kitartó küzdelem után jutott csak valaki ahhoz, hogy *„befugter Schornsteinfeger-Meister“* lehessen; hisz tudunk eseteket, midőn valamely realjog adományozása egyenesen a legmagasabb (udvari) körök kivánságára történt.

Ha már most valaki ily kiváltság birtokába jutott, annak a real bizott munka elvégzésén kívül legfőbb igyekezete volt vagyont, sok vagyont szerezni.

Ezek a realjogok azután apáról fiura szálltak, sőt eladás útján más kézre is kerültek. Az öregeknek tehát sem szükségük, sem kedvük nem volt holmi országos rendezésre gondolni s vigan éltek. Az 1872. évi VIII. törvényezikkbe iktatott ipartörvény kimondván, hogy új realjogok többé nem adhatók és szabaddá tevén a kéményseprést is: beállott az a káros hatása budai kutyavásár, melyben például Budapesten 4 frt. bélyegért boldog-boldogtalan, büntetlen életű és rovtó multu egyén kaphatott iparjegyet. S elkezdődött a legadázabb harez, a kéményseprő *„mestereknek“* óriásan megszaporodott hada egymást ölte s volt eset, a midőn 95% *engedmény* mellett vállalták el középületek kéményeinek söprését.

Milyen magaslaton állhatott e korszakban a tűzbiztonság, elgondolhatjuk, de tudjuk is, mert a tüzeseteknek rohamosan emelkedő száma szomorú bizonyosságot nyújtott a felől, hogy a polgárok vagyona s testi épsége, a kineket érő középületek *szabadjára* (vogelrei) maradtak. A sok kontár leszorította az árakat, a kéményseprők adáz versengései lealacsonyították azt az iparágat, a melyről minden komolyan gondolkodónak el kell ismernie, hogy a köztűzbiztonság egyik lényeges tényezője, sőt a vidék némely községeiben még ma is az egyetlen.

A budapesti kéményseprő-ipartársulat, mely *„Pest-Buda és környékének kéményseprői ipartársulata“* cím alatt 1873. évi június hó 26-án alakult meg, száz számra adta be főlshóalásait, panaszait, kérvényeit és fölfolyamodásait a különböző hatóságokhoz, jól érezte a visszás és tarthatatlan helyzet nyomását s mindent elkövetett, hogy a hova-tovább veszedelmes bajt orvosolja, a hibás törvény rendelkezéseivel szemben mindazonáltal csak keveset ért el, kitartó küzdelmének eredménye mindössze egynéhány rendelet lett, mely a tűzbiztonság ügyén *akart* segíteni.

Ennek a társulatnak elvitázhatatlan érdeme az, hogy a törvényhozás az 1884. évi XVII. törvényezikkbe iktatott (új) ipar-

törvényben kimondta, hogy a kéményseprés képesítéshez kötött és engedélyes ipar, továbbá, hogy törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsu városokban munkakerülethez kötendő. E nevezetes és főfontosságú rendelkezésnek a törvénybe iktatását Szilágyi Dezső volt jözsefvárosi képviselő, a ház mai elnöke javasolta, miután a budapesti kéményseprők arra küldöttségileg fölkérték.

A fővárosi kéményseprők tehát nagyjában elérték, a mit óhajtottak s hogy ennek daczára nagy költséggel és még több munkával igyekeztek a kéményseprők országos szövetségét megalkotni, bizonyítja, hogy nem önző szándék vezérelte, hisz a nyitrai és más magyar kéményseprő is tudja, hogy az országos egyesülés alapszabályait közös értekezleteken részletesen tárgyalták és letárgyalták, hogy mindezen munkálatok költségeit a fővárosi szakosztály gyűjtötte össze budapesti szaktársaitól.

Igaz, hogy a kezdeményezés dícsősége nem a fővárosiaké, mert ennek atyja a fáradhatatlan, ügybuzgó és országos szaktekintélynek elismert *Ronchetti József* nyitrai képviselő, ki ennek az eszmének évtizedek óta hivatott szószólója.

Az időközben ipartestületi kötelékbe lépett fővárosi kéményseprők az ipartestületben már kezdettől fogva a vezető elem voltak, nem ugyan számuk erejénél, hanem értelmiségük és társadalmi állásuk, valamint józan érdeklőpolitikájuk révén.

Az országos szövetség ügyét most már a *budapesti kéményseprő, pala- és cserépfődő, kutesimáló és kályhás ipartestület* vezette s 1890. évi október hó 10-én — sok előzetes értekezlet után — 450 körlevelet boesájtott ki a haza összes iparhatóságaihoz, összes ipartestületeihez és kéményseprőikhez, melyekben az *országos egyesülés* eszméjéhez való csatlakozásra hívja föl a szaktársakat. Ebben a körlevélben mondja a nagy munkára önzetlenül vállalkozó ipartestület, hogy a fővárosban országos kéményseprő kongresszust akarnak tartani, ha a résztvevők oly számban jelentkeznek, *„miserint ily kongresszus megtartása a kitűzött komoly cél veszélyeztetése nélkül lehetséges“*, jelezvén egyben, hogy a fővárosi mesterek több ízben foglalkoztak e tárggyal s elhatározták, *„hogy az általános tűzbiztonság fontos ügyének s az iparnak emelése, egyttal pedig a vidéken szétszórvva élő szaktársak érdekeinek megóvása“* czéljuk.

Jelentkezők voltak elegenden s hogy még sem lett kongresszus, ennek oka az, hogy idő közben igen kiélesedett a fővárosi mesterek érdekvédelméből származó szét-huzás, a tagok egymás ellen folytattak háborút. S miért? — Mert az új fővárosi kéményseprő szabályzat alapján — több tag véleménye szerint — igazságtalanul osztotta ki a hatóság a munkakerületeket s mert a legújabb szabályrendelet (711/891. közgy.) megszüntette a kényszermunkakerületeket s megengedi, hogy például a VI. kerületben *kilencz*, a VIII. kerületben *hat* jogosult mester versenyezzen szabadon egymás közt.

Igy változott a hangulat s ennek folyamánya az, hogy 1894. évi december 15-én kelt levelében azt írja az ipartestület *Ronchetti Józsefnek* Nyitrára, hogy az *országos kongresszus és szövetekezés* a fővárosi szaktársakra nézve szükségét nem képez. fölösleges. Igen, mert legközvetlenebb önnügyeik annyira lekötötték minden erejüket, hogy az országos ügyek iránt közömbösek, sőt a szövetekezés hallatára idegesek lettek.

Mindennek daczára ne tege le *Ronchetti József* a zászlót, mely kezében oly

magasan lobog, hanem tartassa meg a kongresszust s alakítsa meg a szövetséget. Ha más alapos oka erre nem volna (pedig van), elég az, hogy a vidéken nem egy helyen betevő falatja sines a kémény-söprőnek, segéd munkást nem kap, tanonczaik mitsém tanulnak s a munkakerületek *adományozása s elkobzása* felől minduntalan hallani panaszokat.

Ily országos szövetség feladata volna rendezni a munkakerületeket, gondoskodni az okszerű munkaközvetítésről, a tanulók kiképzéséről, megvédeni a jogaikban megnyirbált szaktársakat. Melegen üdvözöljük e díszes törekvés derék férfait fővárosunkban.

II. A kéményseprő iparosok kongresszusa.

A fenti előzmények következménye az a kongresszus, melyet kéményseprő iparosaink f. évi *augusztus 17. 18. és 19. napjain* Budapesten az országos iparegyesület nagy üléstermében (VI. Új-utca 4. sz. a.) fognak megtartani. A kongresszusi mozgalom természetesen az előadottak szerint nem Budapestről indult ki, hanem Nyitráról, hol „*felső magyarországi kéményseprő társulat*” áll fenn. Az akciót egy igen agilis és a szaktársak előtt országos tekintélynek örvendő férfiú: *Ronchetti József*, a fenti társulat érdemes elnöke vezeti. Ugyancsak ő boesátotta ki a kongresszusi meghívót, mely lényegtelen kihagyásokkal a következőket tartalmazza:

„Évről-évre kénytelenek vagyunk konstatálni, hogy a jelen viszonyok továbbra fenn nem állhatnak és hogy ez így tovább nem mehet, de nem is szabad mennie, ha nem akarjuk azt, hogy a kéményseprőipar, mint az országos tűzrendészet egyik főtényezője, a biztos pusztlásnak neki menjen. Köztünk ki-ki igen jól érzi, hogy mi, kik az országban elszórva élünk, a véletlen szeszélyének kitéve vagyunk. Hogy mi daczára az ipartörvénynek és daczára az áldásosnak mutató kerületi beosztásnak, — csak igen kevesen vagyunk, kiknek nehezen kiküzdött existenciája teljesen biztos, minek folytán képesek is azon mértékben azon feladatainkat teljesen megfelelni, melyeket a törvény és a kormányrendeletek megkívánnak.

A kéményseprőknek zöme azonban már számtalan esetben tapasztalta, hogy a többi iparosokra nézve oly áldásos törvényes ipartestületi rendszer, csak csupán a mi iparunkra nézve bizonyult igen hátrányosnak (?), mert azon áldozatokért, melyekkel mi az ipartestületek fentartásához hozzájárulunk, semmiféle előnyökben és javakban nem részesültünk s nem is részesülhetünk, már azért sem, mert mi a néha több száz tagból álló ipartestületben egyedül s elhagyatva állunk, és semmiféle szakosztályhoz eredményesen nem csatlakozhatunk.

Hol vegyük mi tehát az iparunkra nézve oly nagy fontosságú utbaigazításokat, a fennálló és még kiadandó tűzrendőri rendeletek fogantatása tekintetében? midőn köztünk igen sok engedményes van, kik a kéményseprő iparral járó súlyos kötelességek átvételkor, azok alapjaival sinesenek tisztában. Hol van az az ipartestület az országban, mely az elszigetelten álló kéményseprőnek, az ő nagy felelősséggel járó állásához a kellő és biztos utbaigazítást adjon? — mely alkalmas lenne, az igen gyakran alaptalanul irigyelt helyzetét a kéményseprőknek megkönnyíteni. Ez széles e honban csupán a fővárosban érhető el, mert ott a kartársak nagyobb számánál fogva képesek az ipartestületben egy külön önálló szakosztályt képezni.

Miképen néz ki a tanoncok kiképzése az országban? Kiváltképpen olyan ipar-egedélyeseknél, kik maguk is még nem rég tanoncok voltak, vagy pedig olyanoknál, kiknél azon ritka eset áll fenn, hogy a kéményseprő ipart nem is tanulták. Sőt a tanonciskola szabályzat szerint tanoncaink a mértani rajz tanulása alól fel vannak mentve, és hogy teljesítse különösen a vidéken kötelességét az, a kinek az építkezési szakban nincsenek ismeretei? midőn a vidéken igen gyakran előforduló építésrendészeti rendetlenségek — tudatlansága következtében figyelmét elkerülik, melyek az általános tűzbiztonságnak mérhetlen kárára lehetnek.

Hát segéd munkásainkkal miképen állunk a vidéken? — Nem vagyunk azon szerencsés helyzetben, mint a fővárosi kartársaink, hogy minden időben, minden órában munkást változtathatunk; s midőn mindenki oda iparkodik jutni, és kész hetekig, sőt hónapokig egy kilátásba helyezett állásra várakozni, addig nekünk a vidéken meg kell elégednünk azzal, a mi maradt, és mi hosszú várakozás után nekünk kínálkozik. A felszabadított és elboesított kitanított tanoncok a legritkább esetekben alkalmazhatók, mint önálló munkások, miért is szükséges, hogy egy huzamosabb ideig mint futoncz (Mülläuffer) segédkezzék. A vándorló munkásanyag pedig ritka esetben alkalmas, mert ennél az iparunknál elkerülhetlenül szükséges lelkiismeretes pontosság s kötelességérzet hiányzik és többnyire munkakerülők. De erről mindenünk eleget beszélhet, ki nincsen abban a szerencsés helyzetben, hogy állandóan tartózkodós rendes munkásokkal bír.

És miképen vagyunk a különböző megyei kéményseprői szabályrendeletekkel? Ha két vagy több szomszédos vármegye szabályrendeleteit összehasonlítjuk, azt hisszük, hogy már más országban vagyunk. És milyen lealacsonyító díjazásban részesül némely, vagyonilag és személyes szabadságával felelős és annyira megirigyelt kerületi kéményseprő, — ezt még az érdekelt szabályzatosinálók sem képesek megbírálni. Ha mégis vannak olyanok, kiknek polgári érdemeivel egybehangzó díjazással ellátott állomásaik vannak, de van országunkban sokkal több oly üzlet, illetve kerület, melyeknek tulajdonosai gyakran abba a helyzetbe jutnak, hogy maguk és nem ritka esetben számos családjaik részére, még a mindennapi száraz kenyert sem bírják megkeresni. — Hogy az ilyen körülmények közt a kéményseprés kényes szolgálata csak névleg teljesítetik, az világos; mert sokan, kik ezen kerületi kéményseprői szolgálat teljesítésével megbizattak, a megbízatást a legjobb szándékkal eltelten átvették ugyan, de a kellő jövedelem hiánya folytán évek múltán csak a társadalom lélektelen és akaratlan parájává süllyedtek.

Képzeltetők-e az ilyen állapotok — melyek itt csak nagyjából elősorolvák — ha a Magyarországon létező valamennyi kéményseprők részéről egy ön- és czéltudatos *egyesülés* és közös összeműködés, a czéhrendszer beszüntetése után létesült volna? Lehetséges lett volna-e az, ha az ország fő- és székvárosában egy önzetlen és a közjólétre figyelmes kéményseprői társulat működött volna? mely annak idején az illetékes helyen azon szükséges javaslatokat képes lett volna előterjeszteni, melyek a kéményseprés kényes szolgálatára, az általános tűzbiztonságra való tekintettel, különösen az ország vidéki városaiban és községeiben oly rendeltetésűek lettek volna, mint a milyen ezen fontos iparág megérdemelte.

Őseink, a jelenleg oly megvetett czéhben mindig saját biztonságukat látták és minden előbb említett hiányok mesebeszédnek voltak. A czéhrendszer beszüntetése után létesültek ugyan társulatok, melyek azonban feladataiknak nem a kellő mértékben feleltek meg, miért is legtöbbje fel is oszlott.

Mindnyájunkat terhel azon vád, hogy ennyire jutottunk; de leginkább azokat terheli, kik biztos állásukban hivatottak lettek volna a kéményseprői szolgálat lényegét emelni, illetve azt azon magaslatra emelni, mely az ipartörvényben kifejezést nyert.

Az előadottakból kivehető, hogy ily módon tovább nem mehetünk; budapesti kartársaink közreműködésüket és pártfogásukat tőlünk megtagadták, tehát kíséreljük meg nélkülök boldogulni és biztosítani, hogy győzni fogunk. Törekedjék valamennyi ismerős kartársait a czéllal megismertetni és kivívása iránt felbátorítani, valamint a Budapesten tartandó kongresszuson való részvételre buzdítani, mely az ott tartandó országos tűzoltó-ünnepély után, vagyis f. évi *augusztus hó 18. és 19-én* kapcsolatosan fog megtartani. *Augusztus 17-én* délután 2 órakor pedig a „*Felvidéki Magyar Kéményseprő-Társulat*” közgyűlését tartja.

Eddig a felhívás. Mi ehhez csak azt esatoljuk még hozzá, hogy a magyarországi kéményseprő iparosok meg fogják érteni e szótát és tömeges jelenlétükkel súlyt fognak adni hozandó határozataiknak. Minthogy a jelentkezés ideje megszabva nincs, azt hisszük, hogy a kongresszuson minden hazai kéményseprő iparos részt vehet és részt is fog venni!

A TANÜGYI KONGRESSZUS IPAROKTATÁSI RÉSZE.

Lapunk legutóbbi számában bővebben megemlékeztünk a második országos és egyetemes tanügyi kongresszusról, melynek az iparoktatási szakosztály egyik önálló és jelentékeny részét képezte. A multkor egy iparoktatási program és az iparoktatási szakosztály határozatai ezimén elkezdettük ismertetni ama szakosztály javaslatait, melyeket a kongresszus változatlanul határozatokká emelt. Minthogy ez az iparoktatási szakosztály mindazon kérdéseket, sőt többet letárgyalt, mint a mennyit a tervbevett *iparoktatási kongresszus* napirendjére föl vett, ennél fogva a f. hó 10. és 11-re tervezett külön iparoktatási kongresszus *elmarad*. A hozott határozatok közlését ma folytatjuk és jövő számunkban befejezzük s hisszük, hogy ezek sokban tisztázni fogják az ipartestületi kongresszus napirendjének az ipari szakoktatásra vonatkozó 4. pontját.

Az iparoktatási szakosztály határozatai.

A középiskolák köréből a 2. tétel: „*A közép-ipariskolák végzett növendékek gyakorlati alkalmazása*” levén, ezt *Mokry Sámuel* adta elő; ezen előadás alapján kimondta a kongresszus, hogy: 1. A közép-ipariskolák végzett növendékeit tartja az általános műveltség oly magas színvonalán állóknak, hogy őket a különböző miniszteriumok főhatósága alatt álló üzemeknél (ide értve első sorban a m. kir. államvasutakat is), ha már a megfelelő fizetési fokot elérték, a tiszt, illetve hivatalnoki rang megilleti. 2. Ezzel kapcsolatban szükségesnek tartja a különböző állami főhatóság alatt álló üzemeknél a végzett közép-ipariskolások részére alkalmas műszaki állások számát nyilvántartani, azokat a végzett tanulóknak az általuk vég-

zett iskolák igazgatósága útján, könnyen hozzáférhetővé tenni s a javadalmazási és előlépési viszonyokat rendezni, úgy a mint jezt már az országos iparoktatási tanács is javasolta. 3. Czélszerűnek tartja a kongresszus, hogy az életbe kilépett ifjak minden Vályán nyilvántartassanak bizonyos, később a gyakorlati tapasztalatok után szükségesnek mutatkozó ideig. Ezt a nyilvántartást az állam a saját közgegeivel végeztetné s az adatokat, melyekből a szülők és ifjak biztos képet nyerének arról, mely pályákon van tútorlódás és melyeken mutatkozik hiány munkaerőkben, ki kellene adni időközönként, talán 2—3 vagy 5 évenként, a szerint, a mint az a későbbi tapasztalatok nyomán indokoltak fog mutatkozni. 4. Hogy az olyan önálló iparteleppel bíró szülők, a kiknél fiuknak magasabb ipariskolai képzettsége magára a szülők ipartelepére előreláthatólag előnyös befolyást fog gyakorolhatni, vagy kilátás van arra, hogy maga a fiu lehet anyagi körülményeinél fogva önálló ipartelep tulajdonosa, középipariskolába adják gyermekeiket. A kormány által felszólítandók volnának a kereskedelmi és iparkamarák, továbbá az ipartestületek, hogy hívják fel az ilyen szülők figyelmét a közép-ipariskolákra. 5. Mivel a közép-ipariskolák növendékeit ma még majdnem kizárólag a székhelyükhöz közvetlen közel fekvő megyékből nyerik, hogy az ország távolabbi vidékein lakó jobb tanulók részére megkönnyítessék a közép-ipariskolák végezhetése, szükségesnek találja a kongresszus, hogy az állam addig is, míg kellő számú középipariskolát állíthat fel, részben átmeneti intézkedésként nagyobb számú osztóndíjhelyeket alapítson, s ezek fennállításáról az iparkamarák és ipartestületek útján a szülőket tájékoztassa. 6. Részben új tér nyitása szempontjából, részben azért, hogy az országnak az eddig fennálló közép-ipariskoláktól távol eső vidéken is tért hódítson magának a középipariskolaiszakoktatás, szükségesnek mutatkozik, hogy megfelelő helyen általános gépészeti irányú, de a hajóépítésre és hajógépészetre szűkített közép-ipariskola alapíttassék. 7. Felszólítandók volnának a kormány által a kereskedelmi és iparkamarák oly irányú közreműködésre, hogy a nagyobb gyárak és malmok a gépészeti és molnári állásokra lehetőleg hazai középipariskolát végzett egyéneket alkalmazzanak.

A 3. tétel volt: „A humanisztika és önképzés az ipariskolában.” Lekly Gyula előadása alapján kimondta a kongresszus, hogy: 1. Az iparos szakiskolák megállapított tanrendjébe, tekintettel a felveendő tanulók nagyon is hiányos előképzettségére, az általános nemzeti műveltség szempontjából szükségesnek tartja felvenni a földrajz tanítását kapcsolatban a magyar alkotmánytannal; továbbá 2. a magasabb ipariskolákban a történelemnek művelődési szempontból való tanítását, mi eddig a nemzeti irány határozott kárára a tantervből hiányzik. 3. A magyar nyelv s irálytan tanítására szánt órák, főleg az ipari szakiskolák felsőbb osztályaiban (hetenként 1—1 óra) elégtelenek, azért kivált a stilus gyakorolhatása szempontjából legalább 1—1 heti órával megtoldandók s ennek keretében az irodalomtörténet tanítására is megfelelő gond fordíttassék. 4. Az önképzés minden ipariskolában ama kettős czéllal rendszeresítendő, hogy egyfelől a hazafias érzés fejlesztésének szolgáljon, a nemzeti irodalom ápolása s hazafias ünnepélyek rendezése által; másfelől a szakképzést istápolja a szakirodalom segítségével; miért is az ipariskolák alkalmas könyvtárral (melyben a magyar szépirodalom méltóan legyen

képviselve) és a tanulóifjúságnak rendelkezésre álló, kellően felszerelt olvasóteremmel látandók el. 5. Az önképzés terén kiváló érdemeket szerzett tanulók jutalmazására az évi javadalmazásban kellő összeg biztosíttassék, részint jutalomkönyvek beszerzésére, melyek az alsó osztályokban főleg hazafias tárgyak s csak a felső osztályokban legyenek szakirányúak; részint az érdemes szegény tanulóknak az ipariskola tanulmányi kirándulásaiban való részesíthetése szempontjából, mi az általános művelődés egyik hatékony eszköze.

A 4. tétel: „Az ipari szakoktatás különböző tagozatának szerves összefüggésbe hozatala.” Gaul Károly előadása értelmében kimondja a kongresszus, hogy 1. kívánatosnak tartja, hogy a temesvári általános ipariskola, mely az osztrák „Handwerkerschule”-ra emlékeztető szervezetével jelenlegi iparoktatási intézeteink keretébe nem illik, ipari szakiskolává alakíttassék át. 2. Kívánatos, hogy az ipari szakiskolák végzett növendékei az állami ipar- és az iparművészeti iskola megfelelő szakosztályaiba főlvételi vizsgálat nélkül átléphessenek. 3. Kívánatos, hogy az erre hivatott orsz. iparoktatásügyi tanács az átlépés módzatainak megállapításával minél előbb foglalkozzék: a) oly irányban, hogy ez már az állami ipariskolák jelenlegi szervezete és tanítási terve mellett is lehetséges legyen: b) oly irányban is, hogy a szakiskolák végzett növendékei az állami ipariskoláknak az orsz. iparoktatásügyi tanácstól elvben már elfogadott 4 éves tanfolyammá való átalakításkor is átléphessenek. 4. Kívánatosnak tartja a szakosztály, hogy az iparossegédek rajztanfolyamainak azon értelmesebb és jelesebb növendékei részére, a kik főképpen kézműiparral foglalkoznak, lehetővé tétessék, hogy az állami ipariskolák illető szakosztályaiban magukat mint redkivüli tanulók tovább képezhessék. A mennyiben pedig erre szükség volna, tartassanak ezeknek egyes tanítási tárgyakból még külön előadások is, hogy mindazokat az ismereteket, melyekre a kor színvonalán álló iparosmesternek szüksége van, alaposan elsajátíthassák. 5. Kívánatosnak tartja az osztály az iparossegédek anyagi helyzetére való tekintettel, hogy az erre hivatott tényez őka fent jelzettekét ösztöndíjjakkal hathatósan támogassák.

Az 5. tétel: „A különböző fokú ipariskolák és tanműhelyek részére tanterv és művezetők képzése.” Lencz Ödön megokolt határozati javaslata folytán kimondta a kongresszus, hogy: 1. Az állami ipariskolák, ipari szakiskolák és tanműhelyek részére tanárok, tanítók és művezetők képzése minél előbb megkezdessék, még pedig az országos iparoktatási tanácstól erre nézve kidolgozott szabályzat alapján, mely azután a viszonyok esetleges változásaihoz képest megfelelően módosíttassék. 2. Az állam gondoskodjék arról, a) hogy képzett szaktanárok, szaktanítók és művezetők főlös számmal álljanak rendelkezésre mindig azon czélból, hogy ha valamely intézetnél bármely okból hiány mutatkoznék, ezekből a hiányt azonnal pótolni lehessen; b) hogy míg ezek a tanárok, tanítók és művezetők rendszeres állást nyernek, addig is jövőjük és anyagi helyzetük biztosítása mellett rendes fizetésben részesüljenek; c) hogy rendszeres tanári, tanítói, illetőleg művezetői alkalmazásuk megkezdése előtt gyakorlati tanulmányokkal foglalkozzanak az országban és a külföldön, majd egyes iparmuzeumokhoz osztassanak be az iparfejlesztés körül fölmerülő teendőik végzésére, ismét különböző ipariskolákhoz, illetőleg ipari szakiskolákhoz, illetve tanműhelyekhez rendkivüli és kisegítő tanárok, tanítók

és művezetők minőségében osztassanak be; d) hogy az ilyen minőségben beosztott tanárok és tanítók tanítási óráinak száma akként állapíttassék meg, hogy a tanítás mellett gyakorlatilag is foglalkozhassanak. Így tehát rendszeres alkalmaztatásukig is a gyakorlattal folytonosan érintkezésben maradhassanak; e) hogy ezen tanárok, tanítók és művezetőknek azon idő, melyet a fentjelzett várakozási állapotban eltöltöttek, a szolgálati időbe teljesen vagy részben beszámíttassék. 3. Az állam gondoskodjék az iparos tanonciskolák tanítóinak képzéséről és képesítéséről is, úgy a rajzban, mint a főbb elméleti tárgyakban.

A 6. tétel: „Rajzkiállítások az iparoktatási tanintézetek részéről.” Kovách Géza előadó javaslata folytán kimondta a kongresszus, hogy a) az ipariskolai rajzoktatás ügyének előmozdítása érdekében szükségesnek tartja, hogy időközönként általános rajzkiállítások rendeztessenek; b) ezen kiállítások rendezése az összes hazai rajzoktatók közreműködésével történjék, hogy rajzoktatásunknak lehetőleg teljes és hű képet nyújtsák; c) a kiállítás hivatalos bírálattal legyen összekötve, mely titkos és nyilvános részből álljon. A bírálat nyilvános része a külső eredményre, a titkos tanítási eljárásra vonatkozzék; d) felkérendő a kormány, hogy a rajzkiállításban az iskolák kötelező részvételét elrendelni méltóztassék.

Iparszakiskolák és tanműhelyek.

A 7. tétel: „Az ipar mai állása mellett mi az ipari szakiskolák feladata Magyarországon és mely feltételek mellett felelhetnek meg feladatuknak?” Előadó: Vig Albert határozati javaslata értelmében kimondta a kongresszus, hogy: 1. A szakiskolák feladata szakképzett iparos segédek nevelésével az ipart fejleszteni. Miután szakiskoláink még fiatal intézmények és az előfeltételek hiányoznak ahhoz, hogy rögtön magas színvonalra emeltessenek, a művészi kiképzés nem lehet a szakiskolák feladata. 2. A szakiskolák feladata a szakképzettség terjesztése és az ipar fejlesztése lévén, azok létesítése oly helyeken czélirányos, a hol bizonyos iparágak már meghonosítva vannak, vagy a hol új iparágak meghonosítandók. Különösen fontos szakiskolák létesítése oly helyeken, a hol valamely iparágat mint házi ipart, vagy gyárilag nagy kiterjedésben üznek. 3. Oly helyeken, a hol különböző iparágak között egyik sem emelkedik tulsúlyra, az ipar fejlesztése tekintetében rajz-, mintázó-, és továbbképző iskolák létesítése czélszerű. Ezen iskolák egyengetik a szakiskolák részére az utat, ha hanyatló iparág korszerűvé tételéhez szakiskola volna létesítendő. A szakiskolák feladatának megfelelő működése biztosítása végett szükséges, hogy: a) Az ország fővárosával minél közvetlenebb összeköttetésben legyenek; b) az általuk képviselt iparágban mintaszerű műhely-berendezéssel és üzemmél bírijanak; c) a műhelytermelés a tanmenetek feldolgozása után, gyakorlati értékű használati- és nem fényűzési tárgyak készítésére szorítkozzék; d) az ipari szakiskolákban különböző iparágak lehetőleg ne csoportosíttassanak. e) az egyes szakiskolák által készített munkák (rajz- és műhelytermékek) kölcsönösen engedtessenek át vándorkiállítások megtarthatására; f) az ország fővárosában levő technológiai iparmuzeum állandó szoros összeköttetésbe hozassék az ország különböző részein levő ipari szakintézetekkel.

A 8. tétel: „A rajztanítás feladata az ipari szakintézetekben; miképpen volna a rajztanítás, az iparosok hivatását tekintve, a legczélszerűbben vezethető.” Előadó Nesnera Aladár határozati javaslata, mint módszer-

tanít, nyílt kérdésnek mondta ki a szakosztály. Ez így szól: 1. A lapminták után való másoltatás teljesen mellőztessék és helyette vagy a tanár táblai rajza által magyarázott nagyobb fali minták, vagy modellek használtassanak. 2. Az általános értékű rajzok, mint a milyenek a mértani-, szabadkézi- és a szerkezeti rajzok alapvetője az ábrázoló mértani rajz, a tanuló iparának tekintetbe vétele nélkül, tisztán önmagukért taníttassanak. 3. A szakrajznál a tanuló által készített rajz sohase legyen egyszerű másolat vagy kisebbítés, hanem azon a tanár mindig olyan változást kívánjon meg, mely a már hallottak alapján a tanuló önálló gondolkodását tegye szükségessé. 4. A vázlat-rajzolásnak a műhelybe való bevezetése.

A 9. tétel: „Az ipari tanintézetek feladata a létező házi iparral szemben; s milyen módon lehetne az egyes vidékeken létező házi ipar értékét emelni?” *Téglás József* határozati javaslatát, mint közgazdasági kérdést a napirendről levette. Különböztetés annak szövege a következő volt: 1. Az ipari tanintézetek feladata közé sorozandó, hogy a házi iparosokat is saját szakjuk köréből tanácsal és kimutatásokkal támogatni törekedjenek. Más szakokból pedig a társintézetektől, valamint a központi technológiai muzeum és anyagkísérleti állomásoktól a szükséges adatok, minták és egyéb lehető segédanyagok kikölcsönzését és az érdekelte feleknek való bemutatását közvetítsék. Ezen érdekből az ipari tanintézetek oly szervezettel és felszereléssel látandók el, mely ezen feladatoknak való szolgálhatását megkönnyítse. 2. Feladata: a népiskolai kézi ügyességet fejlesztő oktatásban, valamint a nőipariskolákban a célszerűség és józtlés iránti érzék fejlesztésére hatni. Műkedvelői munkákat ezen intézetektől távol tartani és a házi-ipari munkáknál a népies díszítő módok fenmaradására törekedni. 3. Oly vidékeken, hol egyféle házi ipart sokan gyakorolnak, a társulási, szövetkezési intézmény létesítésére hatni. 4. Társadalmi uton is oda törekedni, hogy a hazai termék pártolást és vásárló közönséget találjon.

A 10. tétel: „Milyen befolyásuk van a technológiai és iparművészeti muzeumoknak és a vándor-kiállításoknak az iparra.” Előadó *Straub Sándor* határozati javaslata értelmében kimondja a kongresszus, hogy a technológiai iparmuzeumokat a hazai kézmű- (kis) iparfejlesztés hathatós tényezőjének tekinti; de hogy ezen intézetek hivatásuknak megfelelően, kívánatosnak tartja, hogy: 1. A budapesti technológiai ipar muzeum szakosztályokra osztassék fel, s az egyes szakosztályoknak, működésük keretében, önállóbb hatásköre legyen. 2. A vidéki technológiai iparmuzeumok főleg azon iparágakkal foglalkozzanak, a melyeknek fejlesztése azon a vidéken a legnagyobb fontossággal bír. 3. A muzeumoknak általában alkalmas helyiségei legyenek s a kísérleti állomások megfelelő műszerekkel, készülékekkel szereltesse fel. A muzeumok, mint intézetek, hivatalosan csak kísérleteken alapuló szakvéleményeket adjanak; másféle vélemény az illető szakférfi magánvéleményének tekintendő. 4. A muzeumokban, főleg a budapestiben, főszerepet a gépek és gépesítőportok, gyártási eljárások (műhely-berendezések) feltüntetésére, illetve időnkint ilyen szakkiallítások rendezésére, továbbá a kisipari célokra való motoroknak, munkagépeknek kipróbálására. 5. Tanulmányi utakat a muzeumok szakközvegyi gyakrabban tegyenek, főleg akkor, a mikor valamely vidék ipari fejlesztésének kérdése felmerül. 6. A budapesti muzeum kiállítást vidéken is

rendezzen, de főleg azon specialitásokból, a minő iparágakat azon a vidéken éppen fejleszteni kell; főszerepet az illető speciális gépekre és szerszámokra fektetendő. 7. Kívánatos volna, ha a közönségre való tekintettel a „muzeum” czím elhagyatnék és az intézetek jellegüknek megfelelőbb elnevezést kapnának; például a budapestinek „Országos technológiai intézet” czíme lehetne. 8. A kongresszus végre kívánatosnak tartja, hogy azon kérdéssel, hogy a kézmű- (kis) iparosok céljaira egyes városokban, a hol érdeklődés nyilvánul s kellő számú iparos jelentkezik, közös géptelepek, vagy pedig közműhelyek is állíttassanak fel, az illetékes tényezők foglalkozzanak s ezen iparfejlesztési akezióban, a muzeumok a gépek beszerzése és a műhelyek berendezése tekintetében szaktanácsal szolgáljanak.

ASZABÓIPAROSOK KONGRESSZUSA.

I. A kongresszus határozatai.

Zsufolásig megtelt f. évi július 19-én a Széchenyi sétatéri Kioszk díszterme szabóiparosokkal, kik az első országos szabóiparos kongresszuson részt vettek. Az előkészítő bizottság elnöke, *Cserna Lajos* 9^{1/2} órákor üdvözlővén a tekintélyes számmal megjelent szabó-iparosokat, ismertette az országos szabó-iparos gyűlés célját és szükségességét; kérte, hogy a gyűlés vezetőségének megalakulásáig válasszon korelnököt. Korelnökül *Simon Sándor* (Kassáról) választatván meg, a gyűlés vezetősége ekként alakult meg: Elnök *Cserna Lajos* (Budapest); alelnökök: *Weisz Károly* (N.-Várad); *Pekelniczky Adolf* (Szolnok). Jegyzők: *Farkas Iván* iparrestületi segédjegyző (Budapest), *Doór István* (N.-Kanizsa), *Kiss Ignác* (Szegvár).

Cserna Lajos elnök megköszönvén a belé helyezett bizalmat, kérte, hogy a gyűlés méltósága érdekében higgadtan és tárgyilagosan szóljanak a napirend tárgyaihoz. Kijelentette, hogy szólási joggal csak azok élhetnek, a kik tagsági jegyet kaptak, s a többi jelenlevők mint hallgatók vehetnek részt. Bejelentette, hogy a napirend tárgyait a 3-ik pont előadójának az előadásban való akadályoztatása miatt meg kell változtatni és pedig úgy, hogy a 3-ik pont a 9-ik után következzen, egyúttal indítványozta, hogy a mai kongresszus határozatai a hazai iparrestületek közp. bizottságához és az iparrestületi kongresszushoz terjesztessenek föl elfogadás és érvényesítés céljából. A kongresszus ezt az indítványt egyhangulag elfogadta.

1. A napirend első pontját, a választási cenzus leszállítását *Cserna Lajos* adta elő. *Weisz Károly* és *Varga Ignác* hozzászólása után a határozati javaslatot a gyűlés egyhangulag elfogadta és kimondta, hogy az 1874. XXXIII. tcz. 6. §-ának d) és e) pontjai akként módosíttassanak, hogy választói joggal birjanak a képesítéshez kötött ipart üző magyar honos önálló iparosok, kik bármily csekély adót fizetnek, ha önálló lakással és háztartással birnak.

2. A napirend második pontjának, az adókules méltányosabb megállapításának előadója *Krausz Adolf* volt. Határozati javaslatát, melyben kéri, hogy a kisiparosok adóját méltányosabban vettessék ki és azon kisiparosok, a kik csekély jövedelemmel birnak, az adózás alól mentessenek föl és a vagyonos adófizetők — a kik könnyen fizethetnek — adóztassanak meg jövedelmük arányossága szerint, a gyűlés egyhangulag elfogadta.

3. *Gerő Dávid* előadó adta elő a 4. pontot, a szabad vállalkozás megszüntetését és az ipartörvény 3. és 50. §§-ainak eltörlését, illetve módosítását. E tárgyhöz szólottak: *Nánay Mihály* (Szabadka), *Simon Sándor* (Kassa), *Krausz Adolf* (Budapest), *Weisz Károly* (Nagyvárad), *Pekelniczky Adolf* (Szolnok), *Krapek János* (Budapest). Hosszabb eszmecsere után az előadó javaslata értelmében kimondja a kongresszus, hogy az ipartörvény 50 §-ának a házalást illető rendelkezése szigorú rendszabályokkal volna kiegészítendő; továbbá az utazóknak szigorúan megtiltandó, hogy magánfelektől bármi czím alatt megrendeléseket elfogadhassanak, hanem csak kereskedőknek és viszonteladóknak mutathassák mintáikat és csak ezektől fogadhassanak el megrendeléseket.

4. Következett a napirend 5-ik pontja: az iparos érdekek védelme a rossz fizetőkkel szemben. Csontos Imre előadó határozati javaslatát, melyhez *Nánay Mihály* (Szabadka), *Gergelyi István* (N.-várad), *Wagner Henrik*, *Vontz Zsigmond* (N.-Várad), *Rózsaszécsényi és Gerő Dávid* szólottak hozzá, a gyűlés egész terjedelmében elfogadta, és ennek értelmében kimondta, hogy a köztisztviselők és hivatalnokok előnyére alkotott 1876. évi XXXI. t.-cz. 15. §-át és az 1881. évi LX. t.-cz. 54—59. szakaszait az iparosokra nézve sérelmesnek tartja s ezen törvényszakaszok hatályon kívül helyezését kéri. Szükségessé tartja továbbá az 1878. évi V. törvény-cikk 384. szakaszának szigorú végrehajtását a köztisztviselőkre és hivatalnokokra nézve és hogy a közhivatalokból az eladósodott s az adósságukat ki nem fizető alkalmazottak eltávolíttassanak. Az előadó határozati javaslatának elfogadása után a gyűlés határozatilag kimondja, hogy az adós mindenkor ott legyen perelhető, hol adósságát csinálta.

5. Ezután következett a 6-ik pont, a fegyházmunka megszüntetése. Az előadó *Prohászka József* brassói szabóiparos írásban küldte be határozati javaslatát, mit a jegyző olvasott föl. E tárgyhöz szólottak *Weisz Károly*, *Gerő Dávid*, *Wagner Henrik*, *Krapek János*, *Kalmár István* (Szeged) és *Pekelniczky Adolf*. Miután a gyűlés a föl-olvasott határozati javaslat értelmében kimondta, hogy a szabóiparosok érdekeit a fegyencziparral szemben teljes erejével megvédeni és támogatni fogja, elnök a gyűlést délután 2^{1/2} óráig felfüggesztette.

6. Az általános nyugdíjügy előadója *Wagner Henrik* volt. *Krapek János*, *Pekelniczky Adolf*, *Imre Sándor*, *Weisz Dávid*, *Szakál József* és *Krausz Adolf* hozzászólása után kimondja a gyűlés, hogy törvényhozási intézkedést kíván az általános nyugdíjügy érdekében. A mint az iparosok kötelezvék törvényileg valamely segélypénztárnak tagjai lenni, úgy köteleztesse az önálló iparosok is egy alkotandó nyugdíjgyejesületbe tagokul belépni.

7. Következett a tanoncziszony rendezése. *Varga Ignác* előadó javaslata értelmében *Cserna* elnök, *Szakál József*, *Weisz Károly* és *Simon Sándor* hozzászólása után kimondta a gyűlés, hogy nem tartja célzerűnek, hogy csak oly fiu vétessék föl tanonczul, a ki hat elemi osztályt végzett.

8. „A női szabók ügyét általában” *Stoll Nándor* adta elő, kinek egyhangulag elfogadott határozati javaslata értelmében kimondja a kongresszus, hogy I. az ipartörvény 3. §-át a következőkéleg kívánja módosítani: „Jogi személyek szintén szabadon üzhetnek ipart, ha képesített üzletvezetőt állítanak, ez esetben azonban az iparigazolvány a képesített üzletvezető

részére állítandó ki. 2. Külön szabályrendelet alkotandó annak megállítására, hogy külföldről, különösen Bécsből a szezon idején kereskedők és iparosok megbízottakat küldve az országba, de különösen Budapesten otthon elkészítendő munkákra nagyobb mennyiségű megrendelést gyűjtsenek és az ilyen megrendelések útján külföldön feldolgozott nyersanyagot ide készáru gyanánt szállítsák. 3. A nőruha-készítés, illetve a felsőruha-varrás egyáltalán nem tekinthető háziiparnak, mert a női divat mondhatni havonként változik és inkább műiparágat képez, ezért a házakba járó és magányosan dolgozó felsőruhakészítők, az u. n. varrónők is kötelezessenek iparjog szerzésére. 4. Felhívja a kongresszus a kormány figyelmét arra, hogy a jogtalan iparüzők, az u. n. kontárok szigorubb megbüntetésére az illetékes hatóságokat rendeletileg utasítsa. 5. Konfekciósok és nőruha-kereskedők üzletükben elarusítandó ruhadarabokat csakis szabóiparos és testületi tag által készíthetessenek. Weinberger József (Budapest) ajánlotta egy országos divat-kör létesítését. Ez is elfogadtatott.

9. Következett a *betegsegélyezés államosítása*. Krausz Adolf volt a tárgy előadója. Bevezető szavaiban igyekezett fölvilágosítani a gyűlés azon tagjait, kiket a szövegben levő tárgy ellen hangoltak egyes fővárosi szabó kisiparosok. Határozati javaslatában a betegsegélyezés államosítását kéri. Kéri továbbá, hogy addig is, míg ez kivihető nem volna, a segéd legyen köteles be- és kijelenteni önmagát a betegsegélyező pénztárnál. Erre ne a munkaadója kötelezessék, mint eddig. Wespázián Sándor egy ellenkező javaslatot nyújtott be, a mit előbb szóval is megindokolt. Nánai Mihály és Weisz Dávid után Krausz Adolf szólt és a határozati javaslatának elfogadását kérte. Az előidézett láрма megszűnté után, elnök föltette a kérdést, elfogadja-e a gyűlés Krausz javaslatát? S a kik elfogadják, azok álljanak fel. Mi megtörténvén, kitént, hogy a gyűlés nagy többsége a Krausz javaslatát elfogadja. Erre a kisebbségben maradtak névszerinti szavazást kértek, mit az elnök a tagsági jegyek beadásával rendelt el. Ekkor kitént, hogy a Krausz javaslatát még nagyobb többség pártolja. Beadott 33 szavazat. Wespázián javaslatára pedig esett 5.

10. A napirend következő és utolsó pontja volt „indítványok”. Elnök föltette a kérdést, kívánja-e a gyűlés, hogy a jövőben tartassék országos szabó-iparos-gyűlés, s ha igen, hol?

E tárgyban Borsitzky Kálmán, Csontos Imre, Gerő Dávid, Wagner Henrik és Weisz Dávid hozzászólása után Csontos Imre javaslatát elfogadták, hogy két év múlva augusztus havában szintén a fővárosban tartassék meg a második országos szabó-iparos-gyűlés. Ezzel a kongresszust befejezték.

II. A vidéki küldöttek névsora.

A szabóiparos kongresszuson mintegy négyszázan vettek részt. Minthogy azonban térszűke miatt a teljes névjegyzéket nem közölhetjük, itt csak a vidéki küldöttek névsorát mutatjuk be:

1. André István Szegzárd; — 2. Aag Mihály Kecskemét; — 3. Balogh Sándor Turkeve; — 4. Baumholzer Pál Pécs; — 5. Biliczky Félix Zenta; — 6. Balog István Makó; — 7. Baán János Kecskemét; — 8. Budai József Dicső-Szt. Márton; — 9. Bodgyár Antal Szolnok; — 10. id. Csapó József Újpest; — 11. Dórr István N.-Kanizsa; — 12. Friedmann Jakab Szegzárd; — 13. Gees István Rimaszombat; — 14. Gaál Ferenc Mezőtúr; — 15. Greiner Ferenc Csorna; — 16. Gergely István N.-Enyed; —

17. Hancz József Csorna; — 18. Harajd Mihály Ungvár; — 19. Haraszi Lajos Ungvár; — 20. Hirth Károly Mezőtúr; — 21. Imre Sándor Pécs; — 22. Juhász József Makó; — 23. Joó Sándor Szombathely; — 24. Kőrösy Ferenc Zenta; — 25. Kis Ignác Szegzárd; — 26. Kállay Viktor N.-Várad; — 27. Kacz József N.-Szalonta; — 28. Kovács Antal Laczháza; — 29. Kovács E. N.-Kecskemét; — 30. Kalmár István Szeged; — 31. Lampert F. János Csorna; — 32. Mutschenbacher Lipót Szegzárd; — 33. Magori István N.-Szalonta; — 34. Maja Ferenc Szarvas; — 35. Menyhárt Pál N.-Kátu; — 36. Nánai Mihály Szabadka; — 37. Nagyfejedő István Karczag; — 38. Nagy András Turkeve; — 39. Pintér János Zilah; — 40. Prohászka József Frassó; — 41. Petőcz Endre Újpest; — 42. Petelniczy Adolf Szolnok; — 43. Páti Tamás Szentes; — 44. Rozenberg Sámuel Karczag; — 45. Rgó Mihály N.-Kőrös; — 46. Salétrom Géza N.-Kanizsa; — 47. Sinka Mátás Makó; — 48. Somodi Pál Kecskemét; — 49. Simon Sándor Kassa; — 50. Schmid István Szolnok; — 51. Schwarz Manó Szolnok; — 52. Sulyovszky István Szolnok; — 53. Sánta Ferenc N.-Kőrös; — 54. id. Sipos Antal Simontornya; — 55. Szöllösy János Turkeve; — 56. Szentmiklósi István N.-Szalonta; — 57. Szőke Sándor N.-Szalonta; — 58. Székely Bálint Újpest; 59. Szép Balázs Szolnok; — 60. Szakáll József Szeged; — 61. Tóth Ignác Csorna; — 62. Tomai Alajos Rimacsozobat; — 63. Pokár Andor Makó; — 64. Tóth József N.-Kőrös; — 65. Urbán Mihály Szolnok; — 66. Vancz Zsigmond N.-Várad; — 67. Varró Mihály N.-Szalonta; — 68. Vörös Imre Laczháza; — 69. Wilinger Jakab Ungvár; — 70. Weisz Károly N.-Várad; — 71. Weinmann Jakab Kassa; — 72. Weisz Sámuel N.-Szalonta.

SEGÉLYPÉNZTÁRI ÉRTESÍTŐ.

A munkáspénztár jelentése.

A budapesti általános munkás-betegsegélyező pénztár közölte 26. évi számadását az 1895. évről, melyből közöljük a következőket: A bevétel összege: 327,877-48 frtra a beszedett ingóságok s orvosi műszerek értéke 1480-20 frtra, a kiadás 339,921-63 frtra rugott. A pénztár tiszta vagyona 163,860-87 frtból áll (a melyben a pénztár 57,000 frt. értékű háza is foglaltatik). A bevétel lényegesebb tételei a következők: önkényes tagok járuléka 105,340-03 frt; biztosításra kötelezett tagok járuléka 151,871-14 frt; munkaadók járuléka 65,964-72 frt; adományok és segélyek 896-93 frt; hazatekintetek kamatai 2141-37 frt; visszafizetések 935-37 frt. A kiadás lényegesebb tételei ezek: *Árnyékos beteg tagoknak*: 197,817-82 frt, orvosok díja 51,031-78 frt, gyógyszerekért 25,551-32 frt; terhes kezelt járművek 22,701-64 frt, kórházi gyógydíja 10,920-74 frt, s. b.

A pénztárnál 412 budapesti férfi, malom és vállalat munkásai vannak biztosítva. Az 1895. év végével 49,532 tagja volt a pénztárnak (es pedig 40,120 férfi- és 9412 nőtag) vagyis 32-1 taggal több, mint az 1894. év végén. A pénztár 28-1 évi fennállása óta (1870—1895) beiratási díjakból bevett 189,218-65 frtot, hetijárulékokból 4,735,927-63 frtot és ugyanazon idő alatt kifizetett: segélypénzt betegeknek 2,802,247-77 frtot; temetkezéseire 228,392-98 frtot, kórházi gyógydíjak után 237,411-64 frt; gyógyszerkért 681,744-46 frt; egyleti orvosoknak 514,130-83 frt, összesen 4,663,921-68 frtot. A múlt évben a megbetegedési esetek száma 19,076. Segélyezett 14,095 tag 290,110 napon át. A kórházakban 590 tag ápolatott. A beteg tagok kezelésére a főváros kerületeiben 52 orvos áll rendelkezésre, ezek között 11 *szpecialista orvos*, a kik felváltva naponként a pénztár gyógyintézetében, (VII., Dob-uteza 75. sz.) rendelkeznek a tagoknak.

Azonkívül a pénztár saját házában a modern igényeknek megfelelően felszerelt gyógyintézettel bír, melyben naponként *szpecialista orvosok* rendelkeznek belső betegségekben (pneumatikus kezelés, masszáz és hidegvíz-gyógytű) továbbá tüdő-, gége- és orrbajokban, idegbántalmakban, sebészeti esetekben, bőr- és bujakóros betegségekben, szem- és fülbajokban szenvedő tagoknak, azonkívül egy

jól felszerelt laboratórium létesített, melyben vegyi és gőresővi vizsgálatok eszközölköznek. A fővárosi tisztifőorvosa ezen gyógyintézetéről a tanácsnak a többek közt a következőket jelentette: »Ezen intézetet hivatva van a fővárosban egy hiányt pótolni, a mennyiben itt a munkásegyleti tagok állandó tanácsban és kezelésben részesülnek. Egyébként ez az intézet a modern igényeknek megfelelően van felszerelve és berendezve.«

A lefolyt évben a pénztár ambulátoriájában a különböző osztályokon kezeltetett: a sebészet osztályán 5008 tag; a belgyógyászat osztályán 4630; bőr-, huyesó- és hólyagbántalmak osztályán 1431; a szemészet osztályán 1512, a gége- és orrbántalmak osztályán 723; a fülbajok osztályán 535; az idegbajok osztályán 361; a nőgyógyászat osztályán 155; összesen 14,355 tag (1178-al több, mint az 1894. évben). Azonkívül járólág kezeltetett: az izr. kórház szemészeti osztályán 574 tag, a fogorvos rendelő intézetében 637 tag s a gyermekorvos rendelő intézetében 183 pénztári tag gyermeke kezeltetett a pénztár költségén.

A pénztár szanatoriája, mely azelőtt tüdőbeteg részére volt berendezve, időközben sebészeti műtétet igénylő esetek, valamint szembetegségek kezelésére alakítottatott át s a miniszteri engedéllyel 1895 szeptember 15-én vétetett használatba. Az év végéig a sebészeti osztályon 38 tag 155 napon át, a szemészeti osztályon 6 tag 95 napon át ápolatott, összesen tehát 3 1/2 hónap alatt 8 ágyon 44 fekvő beteg 250 napig ápolatott.

A pénztár most a beteg munkások részére *ülülő menházat* készült felállítani s erre a célra az emberbarátokhoz fordul anyagi támogatásért.

IPARÜGYI KRÓNIKA.

Kiegészési tárgyalások. A két kormány már befejezte tanácskozásait a vám- és kereskedelmi szövetség kérdésében. A vám és kereskedelmi szövetségbe az állategészségügyi rendőri intézkedéseken felül felvettek határozatokat arról, hogy ezentul Ausztriában korlátlanul megengedik a magyar biztosító intézeteknek fiókokat felállítani, nem kötik ezt külön engedélyadáshoz és csak a térvényszéki cég-bejegyzést teszik a társaságok kötelezővé; megállapodtak továbbá abban is, hogy a monarchia mindkét állama egyforma törvényes rendszabályokat fog alkotni a műbörgyártás, a mezőgazdasági termékek hamisítása, a *vándoripar*, a *suly és mérték*, a *menyiségi és minőségi meghatározás* stb. ügyében, s így a vándoripar és hálalás tárgyában a főrendiház előtt már két év óta fekvő törvényjavaslat lesz tárgyalható; az utóbbiak ügyében alkotott két éves törvényünk pedig életbe lesz léptethető. Ezek ugyan javára lesznek iparunknak, de sérelem az, hogy az állami szállítások kérdésén a két államban úgy szabályozzák, hogy az állami szállításoknál mind a két állam áruít egyenlő elbánásban részesítik, és sérelem, ha a vasuti tarifa kérdésében meg hagyjuk kötni kezünket. Ezekkel a mai helyzet iparunkra nevezte jelentékenyen súlyosbodik.

Szaktanácskozmány a szövetségügyi ügyben. Dániel Ernő kereskedelemügyi miniszter kisipari programjához és az iparosoknak tett ígéretéhez képest meg akarta tenni a döntő lépést a kisipari hitel országos szervezése tárgyában. E végből július 23-ik napjára szaktanácskozmányt hivatott össze a kereskedelemügyi miniszteriumba, mely elé a következő pontok megvitatását terjesztette: 1. Megállapítani kívánta azon igényeket, melyeket a „Hazai szövettek központi hitelintézete” a rendelkezésére adandó tőkék nagysága és a szakszerű felügyelet költségei tekintetében támaszt, valamint ez igényekkel szemben az állam részéről követelendő garanciákat; — 2. azon módozatokat, melyek mellett a

budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön részvénytársaságnál fentartott 400.000 korona ez igények esetleges részbeni kielégítése gyanánt a „Hazai szövetkezetek központi hitelintézete”-hez átutalható volna; — 3. a mennyiben ez átutalás lehetne nem mutatkoznék, azon módozatokat és feltételeket, melyek mellett a fenti összegből lehető legelőnyösebben volnának a fővárosi és vidéki kisiparosoknak kisebb összegű hitelek engedélyezhetők. — Csak hogy a miniszter szándéka nem teljesült, mert a tanácskozás nem terjedt ki eme pontokra, hanem általánosságban az első pont körül forgott. Ertesülésünk a tanácskozás menetéről a következő: A kisipari hitel szervezése tárgyában július 23-ára egybehívott értekezlet a kereskedelemügyi miniszteriumban, *Dániel Ernő* miniszter elnöklése alatt délután 5 órától 8 óráig tartott. Az értekezleten jelen voltak: *Vörös László* államtitkár, *Kvassay* miniszteri tanácsos, dr. *Hunfalvy* miniszteri titkár, dr. *Békessy* iparfelügyelő, dr. *Andor* Endre segéd-fogalmazó, mint előadó, és *Wittenberger* számellenőr, a pénzügyminiszterium részéről *Papp* Elek osztálytanácsos, a hazai szövetkezetek központi hitelintézete részéről gróf *Károlyi* Sándor, *Hajós* József, *Hevesi* Ödön és *Bernát* István. A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön részvénytársaság képviselője; végre az iparosok részéről: *Cserna* Lajos és *Madari* Gábor Budapestről, *Kvassay* Balázs Szolnokról és *Császár* József Szegedről. Az értekezlet tagjai egyhangulag konstataiták, hogy a szövetkezés a legalkalmasabb mód a kisiparosok hiteligenyeinek kielégítésére. Ezután *Károlyi* Sándor gróf részletesen körvonalazta az elnöksége alatt álló központi hitelintézethez, illetőleg az ezeket vezető hazai szövetkezetek központi hitelintézetének álláspontját. Utal arra, hogy az általa követett eljárás a kisgazdákra nézve bevált s hiszi, hogy az iparos szövetkezetek tekintetében is lehető volna sikert fölmutatni. Nem kíván ez az intézet magának hasznot biztosítani, hanem kötelességérzetből vállalkozik e munkára, melynek nehézségeit jól ismeri. Véleménye szerint első sorban nyersanyag-beszerző, azután hitelintézeteket kellene létesíteni, s legvégül következzenek a raktári és termelő szövetkezetek. Ajánlatos a lassu és óvatos haladás, elhamarkodott alkotásokkal nem szabad az ügyet kompromittálni. Ha az iparos szövetkezetek megerősültek és megsaporodtak, akkor lehet részükre külön központi intézetet létesíteni. Hasonló értelemben szólalt föl *György* Endre, hangoztatva különösen, hogy tulajdonképp arról is van szó, hogy iparosainknak megadassék az, mit szövetkezeti nevelésnek lehet mondani s a melyre ma csak egy intézet vállalkozhatik. E nélkül az alapítandó szövetkezetek nem lesznek életképesek. — A hazai szövetkezetek központi hitelintézetének álláspontja tehát az, hogy az intézet ama tökeesközösködés megfelelőleg, melyek a kormány részéről rendelkezésére bocsáttatnának, hajlandó volna egyelőre szerényebb mértékben is, mint a kormány megbízottja, munkát vénni az ipari szövetkezetek és különösen a nyersanyag-beszerző szövetkezetek megalakítását, oly módon azonban, hogy e nagy nehézséggel járó munkában az előálló veszteségekért a *kockázatot* egyelőre magára nem vállalhatja. — Ezzel szemben a hazai ipartestületek központi bizottságának képviselői, különösen *Madari* Gábor és *Cserna* Lajos az általunk kiküldött emlékirat alapjára helyezkedtek és kijelentették, hogy a kisiparosoknak külön

intézet szervezendő, s remélik, hogy egy fővárosi intézet minden kormánygarancia nélkül, tehát a *kockázatot* elvállalásával, csupán bizonyos kedvezmények elnyerése mellett, hajlandó lenne a kisiparosok hiteltét az egész országra nézve kielégíteni s meg is ígérték, hogy ha nekik erre idő engedtetik, e tárgyban részletes előterjesztést tesznek. Hosszas eszmecsere után *Dániel* miniszter kijelenti, hogy addig is, míg a hazai ipartestületek képviselőinek kilitásba helyezett előterjesztése beérkezik, a tárgy további részleteibe nem bocsátkozik, de már most megjegyzi, hogy téves az értekezleten felmerült az a nézet, mintha bárki is a kisiparosokat hitelszükségeik kielégítése körül a gazdasztálynak mintegy alá kívánná rendelni, mert bármely intézetre bizassék is a hitelszükségeik kielégítése, az az intézet, mely e célt szolgálná, a kormány felügyelete alatt állana, másfelől az illető intézet alapszabályaiban is lehetne garancziáról gondoskodni az iránt, hogy a kisiparosok hitelszükségeik kielégítése, mint különálló cél honoráltassék. — Ennyit az értekezlet lefolyásáról; de ennyiből is konstataitjuk, hogy a szaktanácskozásnyon az industrializmus küzdött az agrarismus ellen és így félreértések merültek föl. Ezek eloszlátása céljából, minthogy az értekezletre a miniszterium részéről csak iparosok meghívását kívánták, s ez okból lapunk szerkesztője azon részt nem vett, minélfogva lapunk jövő számában lesz alkalmunk kifejtetni saját nézetünket, mely, hiszszük, hogy a kérdést megoldás felé fogja vezetni s a mint iparosaink eddig egyhangulag követek benünket ezen akció megindításában, reméljük, hogy megvalósítási módozatainkhoz is hozzá fognak járulni. Annyit azonban most is konstataitunk, hogy *Dániel* Ernő miniszter már abban a részben eleget tett az iparosok kívánalmának, hogy a budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön részvénytársaságnál lekötött 200.000 forintot elvileg hajlandó a kisipari hitelintézethez részére biztosítani.

Mudrony Somáról furesábbnál furesabb hírek keringenek egy a fővárosban, mint a vidéken. Mindezen betegségi és egyéb hírek valótlanok, s csak annyi igaz, hogy *Mudrony* Soma — mint minden évben ilyenkor — úgy jelenleg is szabadságon van és atyai kisbirtokán tartózkodik. Baja pedig csak az volt, hogy egy hangszála meggyöngült és beszédje nem volt tökéletes. De ez már fél év óta tartott. Most egy havi pihenés után ez a baja is elmúlt s folyó hó vége felé teljesen egészen fog visszatérni, hogy a negyedik ipartestületi kongresszuson elnököljön. Ennyit szükségesnek tartottunk megnyugtatásul közölni.

A tanoncszerződési és felszabadítási díjak. A tata-tóvárosi ipartestület beadványt intézett a győri kamarához, melyben előadja, hogy egy konkrét esetből kifolyólag az ottani szolgabíróság, mint elsőfoku iparhatóság határozatilag eltiltotta az ipartestületet a tanoncszerződési és felszabadulási díjak szedésétől s e határozatot Komárom vármegye alispánja, mint másodfoku iparhatóság helybenhagyta. Miután azonban e díjak szedhetőségétől magának az ipartestületnek fennállása függ, véleményét és tanácsot kért a kamarától. A kamarai elnökség — tekintettel az ügy sürgős és fontos voltára — az ipartestületnek a következő átiratban adott véleményét: »Van szerencsénk közölni, hogy a tatai járás főszolgabírójának az iparostanonczok szerződési és felszabadítási díjai tárgyában hozott

határozata, valamint az ezt helybenhagyó komárommegyei alispáni határozat a kamarára véleménye szerint téves alaptól indult ki, midőn a ezimet az érintett díjak szedésétől eltiltotta. Az erre vonatkozólag felhozott indok ugyanis, mely szerint sem az ipartörvény, sem az ennek végrehajtása tárgyában kiadott miniszteri rendelet, sem pedig az ipartestület alapszabályai ily díjak szedésétől említést nem tesznek, annál kevésbbé fogadható el helyesnek, mert az ipartörvény 127. §-a értelmében az ipartestület a hozzá tartozó iparosokra és segédszemélyzetükre nézve az elsőfoku iparhatóságnak a törvény bizonyos meghatározott teendőit végzvéen, ebből kifolyólag a volt földmivélés, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium 58851/885. sz. a. kelt elvi jelentőségű határozatában kimondotta, hogy a tanoncz szerződési és felszabadítási díjak szedése, mint a *dologi kiadások megterítése* ellen elvben nem emel kifogást s ez alapon tényleg az ország összes ipartestületei szednek ily díjakat. — A kérdéses határozat indokolásában hivatkozott 9375/888. sz. földmivélés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszteri határozat tévesen lett magyarázva, mert e határozat nem az iparhatóság némely teendőit végző ipartestületekre, hanem azon iparhatóságokra (főszolgabíró, rendőrkapitány, városi tanács) vonatkozik, melyek ipartestület hiányában a tanonczok szerződését és felszabadítását maguk eszközölik. A kamará mindamelllett tanácsosnak tartja, ha a ezim e díjak szedéséhez való jogát s a díjak összegét magukban az aipaszabályokban juttatja kifejezésre, ne hogy az ipartestület fennállását biztosító e jövedelmi forrás a jövőben bármely oldalról kérdésessé tétethessék. — Ugyan e ügyben járt el a fenti ipartestület *Szávay* Gyula győri kamarai titkár vezetése mellett július 28-án *Vörös* László államtitkárnál, ki a sérelem orvoslását megígérte.

A cipészkongresszusról. A budapesti cipész-ipartestület, mely a f. évi augusztus 15-én és 16-án tartandó II. országos cipészkongresszust rendezti, minden előkészítő intézkedést megtett, hogy a kongresszus megfelelően emez ipari szakma követelményeinek. A kongresszust előkészítő bizottság, mely *Sturza* János és *Kvassay* János vezetése alatt, mintegy 15 ülést tartott, július 22-én számolt be a testületi előjárásának működéséről. Ugyanezen ülésen *Dr. Horváth* János iparhatósági biztos utmutatása szerint az ipartestületi előjárás megállapította mindazon módozatokat, melyek szerint a kongresszus meg fog tartatni. A program röviden a következő: Augusztus 14. napján egész napon át az elszállásoló bizottság állandóan az ipartestület házában (VII., Wesselényi-utca 9. sz. a.) tartózkodik, hogy az érkező kongresszusi kiküldötteket a fővárosi cipész mestereknél, kik otthonukat felajánlották, elhelyezze; minden kiküldött tehát a vasuról egyenesen a cipész-ipartestület házához menjen. Ugyancsak augusztus 14-én este 8 órakor találkozás a testület házában és ismerkedési estély tartása; ekkor egyuttal a kandidálások is megtörténnek. Másnap augusztus 15-én 9 órakor nyílik meg a kongresszus a székes főváros közgyűlési termében. Az első napi ülés délután 1 óráig fog tartani s ekkor a kongresszusi tagok közös ebédre jönnek össze; délután a kiállítás megtekintése. Másnap délelőt 9 órától délután 1 óráig szintén kongresszusi ülés. A budapesti cipész-ipartestület a kongresszusi tagok részére olcsó belépti jegyeket fog kiosztani. A cipészkongresszus napirendjét, előadóit és határozati javaslatait

az „Iparügyek“ július 1-én megjelent számában már közöltük. A napirend majdnem kizárólag cipészipari kérdésekkel foglalkozik. A kongresszus határozatait végrehajtás céljából át fogják tenni a hazai ipartestületek központi bizottságához és a IV. ipartestületi kongresszushoz. — Vidékről már száznál többen jelentkeztek; jelentkezni lehet még a budapesti cipészipartestületnél.

Még egy kongresszus. Kéményseprő iparosaink, kikről rendszerint nem sokat hallunk, ez évben szintén megmozdultak. De a mozgalom nem a fővárosból, hanem Nyitráról, hol a „Felsőmagyarországi kéményseprő társulat“ áll fenn, indult meg az akezió. Ennek eredménye egy kéményseprő iparos szakkongresszus, melyet augusztus 17., 18. és 19-én tartanak meg Budapesten az országos iparegyesület ülés-termében. (VI., Uj-utca 4. sz. a.) — E kongresszussal és ennek előzményeivel lapunk elején bőven foglalkozunk; itt csak felhívjuk reá a szaktársak figyelmét.

Az ipari szövetkezetek terjedése. A szövetkezeti eszme térfoglalását bizonyítja a „Nagybecskereki Bőriparosok Szövetkezete“, mely július 19-én tartotta alakuló közgyűlését. Az ideiglenes elnöki tiszttételére Reitter Oszkár városi rendőrkapitányt kérték fel, mint meghívottak résztvettek még: Ghimesy Béla, a szőnyeggyár kereskedelmi főnöke, Mattanovich György városi aljegyző és Csáby Pál ipartestületi jegyző. Elnök megnyitó beszédében örömet fejez ki, hogy a szövetkezet ügye már oly stádiumban van, hogy ennek alakuló közgyűlésén megjelenhet. Összetartásra buzdítja a tagokat, mert csak így lehet kilátásuk közjóra irányuló céljaik megvalósításánál nagyobb eredményre. Reméli, hogy a szép példa hatni fog s rövid idő alatt — különösen ha már e szövetkezet létjogát helyes intencziójának megfelelő vezetéssel bebizonyította — Nagy-Becskerek város többi iparosai is tömörülni fognak a kitűzött zászló körül s megvetik alapját az általa már ismertetett, minden iparág érdekeit felölelő nagy iparszövetkezetnek. Behatóan ismerteti a szövetkezet célját, mely nyersanyag, bőripari szerszámok és gépek beszerzésére és esekély haszon melletti elárúsítására, nagyobb szállítások közvetítésére és kész áruk raktáron tartására irányul; ezenkívül tagjainak vagyoni erejéhez mérten hitelt is nyújt. Kéri az iparosokat, hogy e szép célú szem előtt tartva, attól soha el ne tántorodjanak. Ezután Ghimesy Béla felolvassa a már összeállított alapszabályokat, melyeket a közgyűlés általános helyesléssel változatlanul elfogadott, mire elnök a szövetkezetet megalakultnak jelentő ki. Erre a választás ejtve meg, az igazgatóság élére Frank Vincze, az igazgatóságba Kothstein János, Schaffer Mihály, Babinszky István, Izgerján Ráda, Ruck János, Kehler Lipót, Frank József, Probst Károly és Schilesz Lajos, a felügyelő bizottságba Wilhelm Ferencz, Szűszner Lajos és Rehlin Áron, czégjegyzőkül Frank Vincze, Wilhelm Mihály, Schilesz Lajos és Schaffer Mihály választottak meg egyhangulag. Pénztárnok Laux Mátyás lett. Az első részletbefizetések a helyszínen megejtve, azonnal 500 frton felüli összeg gyűlt egybe, mi fényes tanujele annak, hogy az érdekeltek nemcsak szóval, hanem tettel is készek e nemes intézmény támogatására.

A „Szabadalmi Közlöny“, mint az új szabadalmi hivatal hivatalos lapja *Frecksay* János, a szabadalmi hivatal segédhivatali főigazgatójának és jeles iparügyi írónak szerkesztésében jelenik meg. Eddig hat

számot adtak ki belőle. Ezek a szabadalmi hivatalhoz történt kinevezéseket, a találmányi szabadalmakról szóló törvényt s az ennek életbeléptetésére vonatkozó összes miniszteri rendeleteket tartalmazzák. Közli továbbá az új törvény értelmében tett bejelentéseket találmányok szabadalmazására. E bejelentések tárgya egyelőre a jogtalan használat ellen védelemben részesül és a bejelentések ellen a közzététel napjától számítandó két havi határidőn belül felszólalások adhatók be. Eddig az új törvény értelmében 400 szabadalmat jelentettek be. — Ajánljuk a »Szabadalmi Közlöny« a nagyobb ipartestületek figyelmébe. A f. évi előfizetési ára 5 frt. Megrendelhető VII. Erzsébet-körut 19. sz. a.

Vásároló iparosok figyelmébe. A miskolci kereskedelmi és iparkamara megkeresésére a borsodmegyei hatóság közhírré tette, hogy országos vásárok alkalmával az iparosoktól és kereskedőktől a helypénzen kívül a vásárcikk szállítását eszközölő *fogatok* és *vonó állatokért* is külön *helypénz* nem szedhető; a kik díjat szednek, azt törvény- és szabályellenesen eszelecszik. Ha valahol máshol is visszaélések vannak, ez alapon lépjenek föl az ellen iparosaink.

Valódi szabad ipar. Az ács és kőműves ipar tekintetében furcsa állapotok uralkodnak Deesen. Bejelentés nélkül üzi azt boldog, boldogtalan és a napszamos, kocsis, béres, téglavető felcsap ács- vagy kőműves iparosnak, persze hatósági igazolvány nélkül. Közelebről is egy sereg ácsiparos ellen tettek feljelentést jogtalan ipar gyakorlásért.

Még egy új ipari szövetkezet. Új szövetkezet alakult Marosvásárhelyt Mikó Árpád főispán kezdeményezése folytán, ki e célból népes értekezletet hívott össze mult hó 14-én délután a városház dísztermében. Az alakuló szövetkezet czime: „Bőryanag beszerzési szövetkezet“ s célja bőrből dolgozó iparosoknak alkalmat szolgáltatni arra, hogy a munkaanyagot lehető jutányos árban szerezhessék be. A népes értekezlet, melyen az érdeklött iparosokon kívül több érdeklődő is részt vett, a főispán nyitotta meg a szövetkezet célját és fontosságát fejtegető szép beszéddel. A tanácskozásban résztvettek: dr. Bernády György, Kovács Ferencz apát, Sz. Szakács Péter, kamarai titkár, Stepháni Demeter, Vass Tamás, Geréb Béla, András Imre, Zalányi József, Vida Károly és mások. Az oszme egyhangú lelkesedéssel fogadtattott s miután több oldalról megvitatták, bizottságot küldtek ki az eszme további érlelése és előkészítése végett *Tauszik* B. Hugó iparkamarai elnök elnöklete alatt. Az értekezlet az iparosok érdekeit fölkaroló főispán lelkes éltetésével oszlott szét.

Bőriparosok kongresszusa. A magyar bórkereskedők és bőriparosok első országos kongresszusa augusztus 20—22. napjain lesz megtartva. A kongresszusnak eddig megállapított programja a következő: Indítvány, hogy a magyar bórkereskedők támogassák a hazai bőripar és hogy azt a külföldi iparral szemben előnyben részesítsék; hogy a gyárosok és nagykereskedők ne lépjenek közvetlen összeköttetésbe a kisiparosokkal (?) mivel ez által a kereskedő létjogosultságát megsemmisítik; árukat 10 frt értéken alul hitelbe nem adni és nagyobb összegeket csakis 4 havi elfogadmányra hitelezni; hogy a hazai timárok szövetkezeteket alakítsanak, hogy a tönkremenő egyes iparosok helyett viruló nagyipar támadhasson, a m. kir. kormány az ilyen szövetkezetek pénzkormányát ilyen szövetkezetek pénzkormányát támogatását már kilátásba he-

lyezte, a külföldi utazók megadóztatása, timáriskola létesítése Magyarországon. További indítványok szintén fölvetetnek a programba. A kongresszuson való részvétel teljesen díjtalan, azonban levelező lappal *augusztus 10-ig* a szervező bizottságnál bejelentendő. A bejelentéshez elég egy levelezőlap következő czímmel: A magyar bórszak-kongresszushoz Budapest, VII., Erzsébet-körut 56. A kongresszuson résztvevők és családtagjaik többféle kedvezményben fognak részesülni, u. m. olcsóbb vasuti és kiállítási jegyek stb., miért is a kísérő családi tagok száma egyuttal bejelentendő.

Ötven év a magyar vasutak történetéből czim alatt *Szmollény* Nándor tanár és lapunk munkatársa, a szegedi felső kereskedelmi iskola ünnepén, abból az alkalomból, hogy az első magyar vasutovonal megnyitásának ötvenedik évfordulója elérkezett, érdekes és tanulságos felolvasást tartott, mely külön füzetben is megjelent. A munka röviden, de tárgyilagosan ismerteti a kísérleteket, melyeket az uttorók tettek; a számos megpróbáltatást, melyen keresztül mentek, míg a célhoz értek; vázolja helyenkint a vasutügyre nagy befolyással volt politikai és gazdasági viszonyokat. Ismerteti a hazánkat megelőzőt külföldi vasutak történetét és behatóan tárgyalja hazai vasutügyünket, idézve az illető törvényeket. Statisztikai táblázatokkal tünteti fel a vasutvonalak évenkénti növekedését, a személy- és áruforgalmat, valamint a bevételeket. A kis mű méltán megérdemli az érdeklődők figyelmét.

Iparosaink a kiállításon. Lapunk legutóbbi számában már megemlékeztünk arról, hogy iparosaink július eleje óta tömegesen jönnek föl a vidékről a kiállítás látogatására. Így július 18-án *Bertsey* György ipartestületi elnök Nagyváradról 100 iparost vezetett föl, kik négy napig tanulmányozták a kiállítást. Jelenleg a miskolci iparosok vannak itt és augusztus vége felé a hódmezővásárhelyi iparosok is tömegesen fognak felrándulni Budapestre, a kiállítás megtekintésére és tanulmányozására. Az iparosok felutazásának megkönnyítése végett a hódmezővásárhelyi takarékpénztár 500 frtot utalványoz ki akkép, hogy 50 iparos fejenként 10 forintot kapjon. A vásárhelyi népbank 15 iparost fog felküldeni, egyenkint 15 forint segélylyel. Az ottani ipartestület pedig két tagnak 10—10 forint segélyt ad s a mellett az ipartestület is nagyobb számu küldöttséget szervez. Jelentékenyen hozzá fog járulni a felrándulás költségeihez maga a város is úgy, hogy legalább 200 iparos fog feljönni Hódmezővásárhelyről a fővárosba, hol négy napot fognak tölteni, élvezetével mindazon előnyöknek, melyeket a kiállítás igazgatósága ily alkalmakkor nyújtani szokott. Egyáltalán a kereskedelmi és iparkamarák és az ipartestületek áldásos tevékenységet fejtenek ki a végből, hogy minél több iparos jöhessen föl a kiállítás tanulmányozására. Főlemlítjük, hogy az igazgatóság a kedvezményeket négy napra is megadja.

A tanoncok és segédek kiállítása. Az ezredéves kiállításnak most legérdekesebb része az ipari munkások kiállítása, mely hatalmas vonzó erőt gyakorol főleg a fiatalokra. Július 15-én nyitotta meg ezt az időleges kiállítások csarnokában *Dániel* Ernő kereskedelmi miniszter. A magyar ipar fiatal gárdája valóban kitett magáért. Több mint 2000 tárgyat állítottak ki és valóságos gyönyörűség nézni a dolgaikat. Valamennyi kézmű-iparág valódi remekével van ott képviselve. Különösen a laka-

tos, óras és késes-munkák szépek. Olyan leleményrel és ügyességgel csinált órakulcs és szekrény-készítményeket láunk ott, hogy csodálkoztunk rajta, hogy ezek a serdülő ifjak honnan vették ezt az invenziót, mely az ilyen remekbe csinált dolgokhoz szükséges. Gyönyörűek az ácsok, szobrászok, bőrkészítők, hangszerszínálók dolgai is. Van a kiállításnak egy nagyon étvágygerjesztő része, a sütőiparosok kiállítása. Van ott egy óriás 80 fontos kalács, ezenfelül a pompás süteményeknek egész halmaza. Az egész kiállítás tanúságot tesz a fiatal magyar ipar generáció öserőre való tehetségéről, ügyességéről és képzettségéről és mindenki, a ki a kiállítást végignézi, azt a megnyugtatót meríti, hogy a magyar ipar jövő fejlődése jó kezekbe van letéve. Ajánljuk ezt a kiállítást az iparos ifjak figyelmébe s igyekezzenek azt minél többen megnézni.

A lóhus jubileuma. A múlt években már nálunk is megindult a mozgalom, hogy a lóhust emberi fogyasztásra alkalmazzák; de eddig még az illetők eredményt nem értek el. Párisban azonban a lóhus-mészárosok már jubileumot ültek. Julius 1-én múlt harmincz éve, hogy Párisban az első lóhus-mészárszékét megnyitották. Azóta a lóhus nagy hódításokat tett az alsóbb néposztályokban és ma közel 200 lóhus-mészárszék van a francia fővárosban. Ennek megfelelően emelkedett a fogyasztás is. 1872-ben 5034 lovat ettek meg a párisiak, 1878-ban már 10.000 lovat mértek ki a mészárszékben, 1894-ben 21.227 ló fogyott el, 1895-ben pedig több mint 30.000.

A nagybecskereki bőrparosok szövetezete egy üzletvezetői és egy szabászösszeállító állásra pályázatot hirdet. Az üzletvezető évi fizetése egyelőre 600 frt. Olyanok, kik bőrüzletben hosszabb ideig működtek, a magyar, német és szerb nyelvben, valamint könyvelésben és levelezésben jártasak, elsőbbséggel részesülnek. A szabászösszeállító évi fizetése 500 frt. Az állások azonnal betöltendők.

Pályázat ipariskolai ösztöndíjakra. A budapesti kereskedelmi és iparkamara pályázatot hirdet a budapesti állami ipariskolánál alapított többrendbeli, 100 ftről 200 ftrig terjedő ösztöndíjakra. Pályázhatnak ezen ösztöndíjakra a budapesti kereskedelmi és iparkamara kerületében született vagy illetőséggel bíró tizenöt életévüket betöltött tanulók: a) kik a polgári iskola, gimnázium vagy reáliskola négy alsó osztályában jó osztályzatu bizonyítványt kaptak. b) Azok, a kik az iparos tanulók számára szervezett iskola három évi tanfolyamát bevégezték s legalább jó osztályzatu bizonyítványuk van. Az iskolai és gyakorlati bizonyítványokkal felszerelt folyamodványok ez évi augusztus hó 31-ig a budapesti kereskedelmi és iparkamara irodájában (V. Sas-utca 1., I. em.) nyújtandók be.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

G. Gy. urnak Lőcse. Mindaddig, míg iskolatáblamázát kis mértékben hozza forgalomba, foglalkozása háziipari jellegű lesz és ez esetben sem iparigazolványt, sem iparendélyt nem kell váltania, mert a háziipar ezek nélkül is üzhető. De ha mázának nagy reklámot csinál, azt lapokban és másutt hirdeti, akkor foglalkozása ipari és kereskedelmi jellegűt ölt, ekkor már iparendélyt kell váltania és ennek alapján iparossá válik és adót is kell fizetnie.

A. I. i. t. elnök urnak Gy. Ditró. A kontárokról az újabb időkben oly sokat irtunk az »Iparügyek«-ben, hogy b. cikkét jelenleg nem közölhetjük; de a kongresszusi tárgyakhoz fel fogjuk használni.

K. J. i. t. jegyző urnak Jászberény. A borbélyok és fodrászok az ipartörvény 48. §-a értelmében üzletükben szappant és illatszereket kicsinyben árusíthatnak.

P. Eö. L. kocsigyártó urnak Pécs. Csak volt bejegyzett cég bejegyzett jogutódának van joga a régi cég kiállítási érmeit használni. L. erről bővebben az »Iparügyek« f. évi 11. számában a

127. oldalon közölt 666. véleményt, melyben az egész kérdés ki van már fejtve.

Sz. S. urnak Karacs. Az építő ipari szak-könyvek tárgyában kürt pályázat eredménye fölött csak f. é. október hónapban fog a miniszter határozni s csak azután iratja meg a könyveket. E szerint az építő ipari könyvek csak a jövő év vége felé jelenhetnek meg.

Temerini ipartestületnek. Temetkezési egyesületüknek általam kijavított alapszabályait a belügy-miniszter jóváhagyta.

Ipartestületnek Lengyeltóti. Ipartestületi betegsegélyző pénztárak alapszabályai maig sem érkezett föl sem a belügyi, sem a kereskedelemügyi miniszteriumhoz, hanem valahol a vármegyén alusznak. Nézzenek az alapszabályok után az alispáni hivatalban. Míg az alapszabályok jóváhagyva nincsenek, nem kezdheti meg a pénztár működését.

MAGYAR KIR. ÁLLAMVASUTAK.

19423/96. számhoz. Kecskemét állomáson egy vasszerkezetű fedett veranda ez ahhoz csatolt két melléképület létesítése körüli munkáknak biztosítására nyilvános versenytárgyalás hirdettetik. A teljesítendő munkák mennyiségére vonatkozó tájékoztató adatok, valamint a munkák végrehajtását szabályozó részletes feltételek az alulírott üzletvezetőség pályafentartási és építési osztályának helyiségében (Teréz-körút 62. sz., I. em.) és a kecskeméti osztálymérnökség hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt megismerhetők. Kellőleg bélyegzett zárt ajánlatok f. é. augusztus hó 7-én déli 12 óráig az általános osztály vezetőjénél (Teréz-körút 62. sz., I. em., 6. ajtó) nyújtandók be ezen cím alatt: »Ajánlat Kecskemét állomáson létesítendő veranda elvállalása«. Bánatpénz fejében legkésőbb f. é. augusztus 6-ikán d. e. 12 óráig 1100 frt készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapírokban a Budapest balparti üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál lefizetendő. Az értékpapírok a budapesti tőzsdén legutóbb jegyzett árfolyam szerinti (de névértékét meg nem haladó) értékben fogadhatók el. Az ajánlatok között a szabad választási jog fentartatik.

92282/96. számhoz. A magyar kir. államvasutak igazgatósága a folyó 1896. év folyamán visszanyert és még visszanyerendő pályafentartási és vágány-építési célokra már nem használható mintegy 500 tonna különféle ócska aczélsín, mintegy 2200 tonna belföldi ócska vassín és mintegy 3000 tonna külföldi ócska vassínnek eladása céljából nyilvános pályázatot hirdet; kikötve azonban, hogy a magyar kir. államvasutak részéről ezen mennyiségekre nézve — melyek korlátlanul nagyobbak vagy kisebbek lehetnek — semminemű kötelezettség nem vállalatik s hogy vevő az 1896. évi végéig tényleg rendelkezésre álló mennyiségeket tartozik a felajánlott egységáron átvenni. Ezen sinek a magyar kir. államvasutak valamely állomásán bérmentve kocsi rakva és hivatalból lemázsálva azon részmenyiségekben bocsátatnak a vevő rendelkezésére, a mint azok az ügylet megkötésekor készletben vannak, illetve az év végéig a pályából visszanyeretnek. A folyó év november hóban rendelkezésre álló készlet a vételár előzetes lefizetése mellett legkésőbb folyó évi december hó 25-ig, a december hóban visszanyert sinek pedig legkésőbb 1897. évi január hó végéig feltétlenül átveendő. Ajánlat részmenyiségre is tehető. Az ajánlattevő kötelezőknek elismeri a magyar kir. államvasutaknak az ócska anyagok eladása iránt 129381/91. sz. a. fennálló általános feltételeit, a melyeket 15 kros magyar bélyeggel és aláírásával ellátva, ajánlatához csatolni tartozik. Ezen feltételek 15 kr-ért a nyomtatványtártól megszerezhetők. Vidéki megkeresésekre pedig 15 kr. és megfelelő postabélyeg beküldése ellenében megküldetnek. Az ajánlatban az átvételi állomás, továbbá az ajánlati ár (számmal és betűvel), végre az idézett feltételek elfogadása világosan kiteendő. Felhívatnak tehát a pályázni szándékozókat, hogy kellően lepecsételt s egy 50 kros m. kir. bélyeggel ellátott ajánlataikat ezen külfelirattal: »Ajánlat ócska sinek megvételére 92282/96. számhoz« folyó 1896. augusztus hó 18-ának déli 12 óráig anyag- és leltárbeszerzési szakosztályunknál (Andrássy-ut 73. sz., II. emelet) benyújtani sziveskedjenek. Bánatpénz-képen az ajánlott egységár szerint kiszámított értékösszeg 5 százaléka augusztus hó 17-én déli 12 óráig főpénztárunknál készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapírokban leteendő.

(85736/96. számhoz.) A magyar kir. államvasutak igazgatósága a jövő 1897. évben, esetleg három éven át szükséges fém-, acél- és vasnemű anyagok szállításának biztosítását óhajtván, ez iránt nyilvános pályázatot hirdet. Az ajánlatok legkésőbb f. é. augusztus hó 25-ének déli 12 óráig betérjesztendő, a bánatpénz pedig folyó év augusztus hó 24-én déli 12 óráig beküldendő. A pályázatra vonatkozó részletezett feltételek, a mennyiségek, ugyszintén a különleges szállítási feltételek a magyar kir. állam-

vasutak anyag- és leltár-beszerzési szakosztályánál (Budapest, Andrássy-ut 75) megtekinthetők.

17608/I. szám. A magyar kir. államvasutak kolozsvári üzletvezetőségének és kolozsvári osztálymérnökségének központjában egy-egy hivatal, illetve irodaszolgái állás van üresedésben. A hivataliszolgái állással évi 300 forint fizetés, az irodaszolgái állással pedig 250 frt évi fizetés és ezzel járó lakbérilletmény és szolgálati ruházat élvezete van egybekötve. A polgári alkalmazásra jogosító hadügyi vagy honvédelmi miniszteri igazolvánnyal bíró altisztek ezen állások betöltésénél elsőbbséggel bírván, fölhívjuk azon kiszolgált altiszteket, kik az 1873. évi II. t.-czikk értelmében jogosultsággal bírnak s pályázni óhajtanak, hogy említett igazolvánnyal felszerelt folyamodványukat, melyben vasuti szolgálatra képesítő, 35 évet meg nem haladó koron és egészséges ép testszervezetet kívül a magyar írás, olvasás és számolás elemeiben való jártasság, ugyszintén a magyar honpolgárság kellőképp igazolandó, következő cím alatt: »A m. kir. államvasutak üzletvezetőségének, általános I. osztály, Kolozsvárt legkésőbb f. é. augusztus hó 25-ig terjeszték be, mint hogy az ezen határnapon túl beérkező kérvények figyelembe vételét nem fognak.

Építő téglá.

Iparteleptulajdonosok figyelmébe ajánlja **Husz Albert** mérnök egy általa feltalált és a főváros közelében található anyagból gyártott építő tégláját, melynek 1000 drbját 6 frtért szállítja.

Mintakövek nála mindenkor megtekinthetők, kívánatra pedig megküldi **Husz Albert mérnök, Budapest, III. ker., Zsigmond-utca 28.**

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székes-főváros tanácsa közhírré teszi, hogy a kaposztásmegyéri vízműtelep gőzfűtési és villamos világítási berendezésének szállítása iránt 1896. évi július hó 28-ik napjára hirdetett nyilvános árlejtés nem a jelzett időben, hanem 1896. évi augusztus hó 11-ik napján, kedden délelőtt tíz órakor fog megtartatni, minélfogva a vonatkozó ajánlatok Vosits Károly tanácsnok ur vagy helyettese kezéhez az utóbbi határidőig nyújtandók be.

Budapesten, 1896. évi július hó 17-én.
A székes főváros tanácsa.

A cs. kir. szab. adriai biztosító társulat május 30-án tartotta Triesztben rendes közgyűlését. Az 57-ik üzletévre (1895.) vonatkozó üzleti jelentésben következő jelentékenyebb adatok foglaltatnak: Életosztály. Az említett évben elfogadott biztosítások 12.490,729 frt tőke és 33.317 frt járadékösszegre rúgnak. A biztosítási állomány 1895. év végével kerek 80 millió forint tőke és 215,428 frt járadékösszeget tüntet ki. A díjbevétel 3.323,880 frtra rúgott. Halál és életbiztosítások után 1.621,276 frt fizettetett ki és ezenkívül függőkárók részére 249,800 frt helyezettett tartalékba. A díjtartalék 19.116,992 frtot tesz, a viszontbiztosítások levonása után pedig tisztán 17.737,264 frtot. Az elemi biztosítási ágakban (tűz és szállítmány) a díjbevétel 7.259,822 frtot tett, a visszbiztosítások 3.376,720 frtot vetek igénybe és károkért a visszbiztosításokat illető részek levonása után 2.342,871 frtot fizettek ki. A háztartalék tisztán 350,240 frtot tesz. A fekvőségek könyv szerinti értékének leírására 100,000 frtot fordítottak. Az életbiztosítási osztály külön nyereménytartalékához 100,000 frtot csatoltak és osztalék fejében részvényenkint 70 frtot fizetnek ki. A tartalékok immár 22.864,729 frtra rúgnak, melyből esik: 19.728,746 frt díjtartalékra (tisztán, t. i. a viszontbiztosítási részek levonása után), 2.622,102 frt nyereménytartalékra és 513,881 frt árfolyamtartalékra.